

FRITIDSFISKE I SJØEN 2003

Abraham Hallenstvedt og Ivar Wulff
Norges Fiskerihøgskole/universitetet i Tromsø

Fritidsfiske i sjøen 2003

Av

Abraham Hallenstvedt og Ivar Wulff

Norges Fiskerihøgskole/Universitetet i Tromsø

Juni 2004

Rapport fra et prosjekt støttet av

Fiskeri- og Havbruksnæringens Forskningsfond / Norges Forskningsråd

Forside: Kystfisker og fritidsfiskere utenfor Karmøy i Rogaland (Foto: fiskeri.no)

Innhold

1. Bakgrunn	5
2. Undersøkelsens formål	6
2.1. Fritidsfiskets omfang og karakter	6
2.2. Metoder og datakilder brukt i undersøkelsen	6
3. Fiske som fritidsaktivitet og yrkesfiske	9
3.1. Husholdning, rekreasjon og friluftsliv	9
3.2. Yrkesfiske og fritidsfiske	10
4. Fritidsfisket i andre land	14
5. Fiskeaktivitet og fiskekonsum	17
5.1. Tidligere undersøkelser av befolkningens deltagelse i fritidsfiske	17
5.2. Fritidsaktivitet og fritidsfiske sett over tid	17
5.3. Fiskekonsum i norske husstander	19
6. Fritidsfisket 2003	21
6.1. Den fritidsfiskende del av befolkningen	21
6.2. Regionale forskjeller	29
6.3. Fritidsfiskere som omsetter fangsten	34
6.4. Fangstinnsats over året	40
6.5. Fangstevne	41
6.6. Arter, størrelse og mengder	44
6.7. Kontroll av fritidsfiske	44
7. Oppsummering	46
Referanser	48
<i>Vedlegg 1. Lovverkets begrensninger og muligheter</i>	<i>50</i>
<i>Vedlegg 2: Fiskeressursene langs kysten</i>	<i>56</i>
<i>Vedlegg 3. Spørreundersøkelser MMI</i>	<i>65</i>

Figurliste

Figur 1: Registrerte yrkesfiskere i perioden 1950 – 2003, trendlinjer.	11
Figur 2: Totalt antall fiskedager av fritidsfiskere i Sverige 1973-2000.	15
Figur 3: Beregnet totalfangst fra fritidsfisket i Sverige 1990, 1995 og 2000.	16
Figur 4: Aktivitet definert som fritid en gjennomsnittsdag 1971-2000	18
Figur 5: Andel av befolkningen som fisket i fritiden de siste 12 måneder i perioden 1970-2001	19
Figur 6: Andel av befolkningen over 15 år som fisket i sjøen i 2003, regiondelt og hele landet.	22
Figur 7: Befolkningsstørrelse over 15 år og den fiskende befolkningen over 15 år, regiondelt.	23
Figur 8: Den fiskende befolkningens antall fisketurer i sjøen etter 4 kategorier, regiondelt.	24
Figur 9: Andelen av de som fisket i sjøen i 2003 som oppgir at de ikke fikk fisk, regiondelt og nasjonalt.	25
Figur 10: Årlig gjennomsnittsfangst for fritidsfiskere i sjøen i 2003	26
Figur 11: Gjennomsnittsfangst per deltagertime på fiskefestivaler i 2000, regiondelt.	27
Figur 12: Beregnet oppfisket kvantum fra fritidsfisket i sjøen 2003, regiondelt.	28
Figur 13: Årlig gjennomsnittelig konsum av fersk fisk, 1977-79 og 1992-94	30
Figur 14: Den sjøfiskende befolkningen fordelt etter kjønn og region	31
Figur 15: Den sjøfiskende befolkningen fordelt på alder og region	32
Figur 16: Den sjøfiskende befolkningen fordelt på utdanningsnivå og region	33
Figur 17: Den sjøfiskende befolkningen fordelt på husstandsinntekt og region	34
Figur 18: Registrerte landinger fra fritidsfiskere i 2002 fordelt på salgslagene.	35
Figur 19: Fritidsfiskeres omsetning gjennom Norges Råfisklag 2002	36
Figur 20: Fritidsfiskeres omsetning gjennom Sunnmøre og Romsdals Fiskesalgslag 2002	37
Figur 21: Fritidsfiskeres omsetning gjennom Skagerakfisk S/L 2002	38
Figur 22: Sammenligning av fritidsfiskernes beregnede fangst og omsetning gjennom salgslagene	39
Figur 23: Sesongprofil av andelen konsumert sjømat fisket selv i GfkNorges husholdningspanel, 1994-95.	40
Figur 24: Andelen av fritidsfiskere som fisker kun fra båt, kun fra land eller begge deler	41
Figur 25: Gjennomsnittelig fangst per fisketur for de som fisker kun fra land og kun fra båt.	42
Figur 26: Fritidsfiskeres bruk av ulike fiskeredskaper	43
Figur 27: De viktigste artene blant fritidsfiskerne	44

1. Bakgrunn

Fritidsfiske er en samlebetegnelse som omfatter svært mange ulike former for fiske. Begrepet dekker over en rekke ulike betegnelser som mataukfiske, sportsfiske og rekreasjonsfiske mv. Norge skiller seg fra andre land ved at en meget høy andel av det samlede fritidsfisket foregår i sjøen. Omfanget og karakteren av fritidsfisket i sjøen er imidlertid i liten grad kartlagt systematisk. I "Utredning om fritidsfiske i sjøen" fra 1994, ble det samlet tilgjengelig informasjon så langt den forelå på daværende tidspunkt, og det ble også gjennomført en undersøkelse blant ikke- manntallsførte fiskere som leverte fangst til Skagerakfisk S/L i 1993. Data som foreligger om fritidsfiske i sjøen er oftest biprodukt av undersøkelser om befolkningens fritidsaktiviteter, eller biprodukt av undersøkelser hvor hovedinteressen er fiske i ferskvann og fiske på anadrome arter. De tidligere anslag på omfanget av fritidsfiske i sjøen ble også gjort før det nye regelverket innførte redskapsbegrensninger. De begrensningene på redskapsbruk som ble innført, skulle isolert sett resultert i at fangstene fra fritidsfisket ble redusert. For et mindre antall aktører som benyttet store redskapsmengder vil fangstene ha blitt redusert. Gjennom de siste tiår har det imidlertid pågått endringer av demografisk karakter, endringer i fritidsmønster og ikke minst i fartøy- og utstyrsteknologi som kan ha bidratt til økte fangster for et relativt stort antall fritidsfiskere.

Under betegnelsen fritidsfiske inngår også fisket foretatt av utenlandske turister. Dette fritidsfisket vil ikke inngå i denne undersøkelsen, men omfanget av dette fisket er presentert i rapporten "Fisk som agn" fra 2001. Dette fisket karakteriseres av meget sterk vekst, velutviklet infrastruktur og teknologi, samt økende kompetanse og profesjonalisering i alle ledd.

2. Undersøkelsens formål

2.1. Fritidsfiskets omfang og karakter

Denne undersøkelsen tar sikte på å kunne kartlegge omfanget av fritidsfiske i sjøen, og hvilken karakter dette fisket har. Undersøkelsen omfatter en kartlegging av den norske befolknings fritidsfiske i sjøen i 2003. I tillegg inkluderes tidligere gjennomførte undersøkelser som inneholder informasjon om fritidsfiske i sjøen.

Definisjon av fritidsfiske

”Alt fiske som ikke fører til registrert omsetning, samt fiske hvor fangsten leveres til salgslagene av ikke manntallsførte fiskere”.

I en spesiell stilling kommer ordningen som gir ungdom adgang til å drive fiske i sommerferien. Disse vil falle innenfor definisjonen ovenfor og er også noe forskjellig fra fritidsfiskerne ved at de har adgang til å levere fangstene sine på tross av fangststopp i det ordinære fisket¹. I motsetning til fritidsfiskerne blir ungdommene registrert før de begynner fisket. Ungdomsfisket vil derved falle utenfor det vi vanligvis oppfatter som fritidsfiske.

2.2. Metoder og datakilder brukt i undersøkelsen

2.2.1. Data fra tidligere undersøkelser

Vi har gjennomgått materiale fra tidligere rapporter som direkte eller indirekte inneholder informasjon om fritidsfisket i sjøen:

- **Utredning om fritidsfiske i sjøen (Fritidsfiskeutvalget) 1994.** Utvalget var nedsatt av Fiskeridepartementet og hadde som mandat å utrede fritidsfisket i sjøen, samt fritidsfiskernes adgang til å omsette fisk.
- Rapporter vedrørende befolkningens deltagelse i fritidsfiske på nasjonalt og regionalt nivå. Disse rapportene er ikke utarbeidet spesielt med sikte på fritidsfisket i sjøen, men inneholder også vurderinger og data av betydning for denne formen for fritidsfiske.

¹ Ordningen i 2003/2004 gjelder fra og med 21. juni til og med 6. august for ungdom mellom 12 og 25 år. Bestemmelsene om redskapsbruk er de samme som i fritidsfiske. Forskriften omfatter fisket etter torsk, hyse og sei nord for 62 grader, samt fisket etter rognkjeks i Nordland, Troms og Finnmark.

- **GfKNorges** forbrukerundersøkelse har siden 1995 registrert anskaffelse av fisk og fiskevarer gjennom sitt forbrukerpanel. I dette materialet fremgår det hvor fisken som konsumeres kommer fra (kjøpt, fisket selv, gave, etc.). Vi har sett på det som gjennom årene blir oppgitt som selvfisket og gave. Vi har gjennomgått de data som er aktuelle for spørsmålet om fritidsfisket i sjøen og benyttet informasjonen som indikator sammen med andre indikatorer på fritidsfisket.
- **Statistisk Sentralbyrå** sine levekårsundersøkelser og tidsbruksundersøkelser registrerer blant annet bruk av fritid, herunder fisketurer.

2.2.2. Vår undersøkelse av fritidsfiske i 2003

I to omganger har vi hatt spørsmål om fritidsfiske i Marked og Medieinstituttets (MMI) landsomfattende Omnibus. Et representativt utvalg av den norske befolkning ble intervjuet i uke 45 og uke 51 i 2003. Hver intervjurunde omfattet 1.000 personer. Denne metoden er velegnet for å få data på fiskeadferd i befolkningen som helhet. MMIs undersøkelse gir også et representativt utvalg på regionnivå (Østlandet, Vestlandet, Midt-Norge og Nord-Norge²). På fylkes- og kommunenivå er den i mindre grad representativ. Bakgrunnsinformasjonen til informantene inneholder foruten kjønn, alder og bostedskommune, også husstandsinntekt og utdanningsnivå.

Gjennomføringen av to separate runder med spørsmål om fritidsfiske til et representativt utvalg av befolkningen hadde flere fordeler. Det ble mulig å teste samsvaret mellom resultatet av de to undersøkelsene for visse spørsmål. Samtidig ble det mulig å sammenligne to metoder for å kartlegge hvor mye den enkelte fisker ved å stille ulike typer spørsmål i de to undersøkelsene.

I undersøkelsen vi gjennomførte gjennom MMI i november 2003 ble det spurt om å angi fangstmengde per tur med svaralternativer: 1-5 kg, 5-10 osv. (se vedlegg 3). I undersøkelsen som ble gjennomført i desember 2003 ble det bedt om å angi en samlet årlig fangstmengde og vi har nedenfor benyttet svarene fra den siste undersøkelsen. Den første undersøkelsen ga en større samlet fangstmengde enn den siste undersøkelsen. Dette kan ha sammenheng med at

² Østlandet; Aust-Agder, Telemark, Vestfold, Buskerud, Akershus, Oslo og Østfold.
Vestlandet; Vest-Agder, Rogaland, Hordaland og Sogn og Fjordane.
Midt-Norge; Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag.
Nord-Norge; Nordland, Troms og Finnmark.

angitt fangstmengde multipliseres med angitt turmengde for det fritidsfiskende utvalget. En moderat overvurdering av antall turer og mengde vil aggregeres til relativt store mengder.

2.2.3. Fritidsfiskere som omsetter gjennom salgslagene.

En rekke fritidsfiskere har til tider så pass store - og regelmessige fangster at de omsetter fangsten gjennom salgslagene. Vi har fremskaffet de data som er tilgjengelig fra samtlige salgslag vedrørende denne omsetning. Dette inkluderer antall fritidsfiskere som har levert fangst og totalt kvantum. For fire av salgslagene har vi artssammensetning og for tre av salgslagene har vi månedsfordeling av fangsten.

3. Fiske som fritidsaktivitet og yrkesfiske

3.1. *Husholdning, rekreasjon og friluftsliv*

Norges langstrakte kyst og mange fjorder danner rike muligheter for å fiske i sjøen. Deler av fritidsfisket er sterkt tradisjonsavhengig og kulturbetinget. Doring av makrell på vestfoldskysten gir sammen med nypoteter en årlig opplevelse som entusiastene ikke kan overleve uten. Det samme gjelder juletorsken på sørlandskysten og ikke i mindre grad skreimølje i nordlige kystområder. Tilsvarende forventninger og opplevelser er knyttet til utsetting av krabbeteiner på sen sommer og sildegarn på tidlig høst.

Ressurstilgang, tradisjoner og kultur påvirker både omfang og type fiske i de ulike regionene og i landet som helhet. Folks grunner for å fiske er mange og varierte. Historisk grenser deler av fritidsfisket mot husholdningsfiske eller "attåtnæring". Denne form for fiske vil ha et mindre omfang i dag, men i enkelte områder fiskes det fremdeles relativt mye.

Det er illustrerende for karakteren av det tidligere "fritidsfiske" at fiskarlaget i 1990 ber Fiskeridepartementet stoppe fritidsfisket etter reke med trål. Fritidsfiske etter reke med trål, og etter makrell med ringnot, ble forbudt med lov i 1992 (Berntsen 1995, s.77). Betydelig omfang har også fiske i sjøen knyttet til ferieopphold. Dessuten har organisert sportsfiske fått et betydelig omfang. Av relativ ny dato er fiske i sjøen etter "catch-and-release"-modellen.

Folks fiskevaner og deltagelse i fisket påvirkes både av ressursmessige og samfunnsmessige forhold. I de fleste vestlige land har andelen fritidsfiskere i befolkningen trolig økt i etterkrigstiden (Aas 1995 etter Snepenger & Ditton 1985, Lowerson 1989). Økonomisk vekst, gunstigere arbeidstid, mer lønn og ferie, økt mobilitet og bedre infrastruktur i samfunnet er hovedfaktorer som antatt har ført til at friluftsliv inkludert fiske har fått økt utbredelse i befolkningen. Analyser antyder at denne veksten i deltagelse nå har flatet ut og at deltagelsen i fremtiden kan bli redusert. Hovedårsaken er økt urbanisering og demografiske endringer som fører til en generell aldring av befolkningen i de vestlige land (Aas 1995 etter Manfredo 1986, Murdock *et al* 1992). I USA er det en klar sammenheng mellom deltagelse i fritidsfiske og bosetningsmønster. Folk bosatt i utkantstrøk og i jord- og skogbruksområder fisker mer enn folk bosatt i byer. Endringer i familiestrukturen i retning av flere eneforsørgere påvirker også rekrutteringen og sosialiseringen til fiske på en negativ måte. Konkurransen med andre

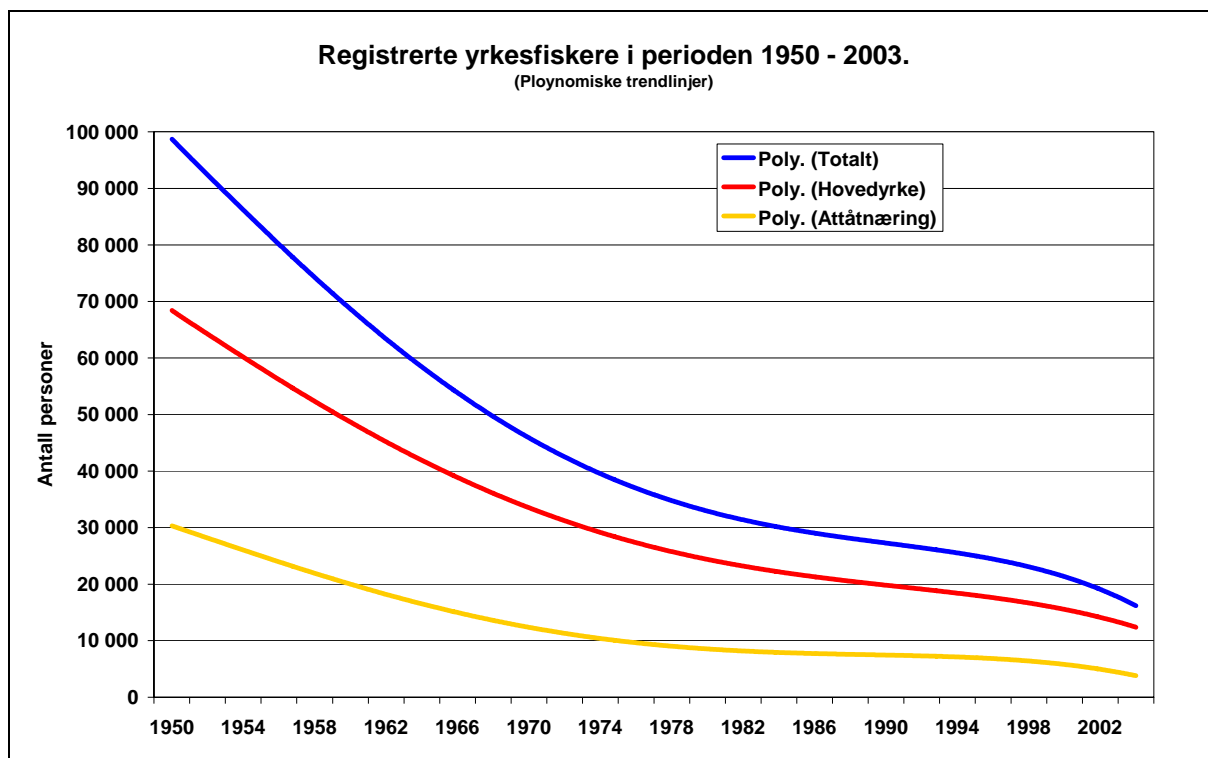
aktiviteter, og på sikt grunnleggende kulturelle endringer antas å virke i samme retning (Aas 1995 etter Manfredo *op. cit.*).

Spørreundersøkelser om fiskevaner kartlegger rutinemessig folks sosiodemografiske kjennetegn. Respondentenes alder, kjønn, utdanning, bosted, og inntekt kan si noe om sannsynligheten for at folk fisker eller ikke. Unge, middelaldrende menn med utdanning og inntekt over gjennomsnittet er overrepresentert blant de som fisker. Kvinner og eldre er underrepresentert (Aas 1995 etter Manfredo 1986, Bengtsson *et al* 1991, Aas 1991).

3.2. Yrkesfiske og fritidsfiske

Norge særpreges også av en lang og sterk tradisjon for utnyttelse av saltvannsressursene. Historisk sett har de rike kystnære fiskeressursene vært grunnlaget for bosetningen langs norskekysten. Så sent som i 1950 jobbet nærmere 100.000 mennesker helt eller delvis som fiskere. I 2003 var det drøyt 17.000 heltids og deltidsarbeidende³ fiskere her i landet. Mens tallet på yrkesfiskere har blitt kraftig redusert gjennom de siste 50 år er det ingen tegn som tyder på en reduksjon i omfanget av fritidsfisket.

³ Dette er omtalt nærmere i avsnitt om fiskermanntallet i vedlegg 1.

Figur 1: Registrerte yrkesfiskere i perioden 1950 – 2003, trendlinjer. (Fiskeridirektoratet 2004).

Norske fritidsfiskere har langt større aktivitet i saltvann enn sine utenlandske likesinnede. En årsakssammenheng finnes naturlig nok i bosetningsmønsteret. I Norge bor store deler av befolkningen i umiddelbar nærhet til kysten. Topografien langs kysten har også en avgjørende betydning. Det er naturlige havner nær sagt over alt og forholdsvis liten forskjell på flo og fjære. Dette gjør at folk kan ha båter liggende på svai, og dermed ha enkel tilgang på å bruke sjøen. Dette viser seg også i antall fritidsbåter i Norge.

Småbåtregisteret har over 340.000 registrerte fritidsfartøyer per 31.12.2003. Dette registeret er ikke lovpålagt, slik at det reelle tallet på antall fritidsbåter mest sannsynlig ligger mellom 360.000 – 400.000 fartøyer. Per 31.12.2003 var det registrert i overkant av 9.900 fiskefartøyer her i landet. En oversikt over fritidsflåten sammenlignet med registrerte fiskebåter er egnet til å illustrere de betydelige regionale forskjeller mellom landsdelene⁴. I Nord-Norge er det 6 fritidsfartøyer for hvert yrkesfiskefartøy, i Midt-Norge er det 23, på Vestlandet er det 53 og på Østlandet er det ikke mindre enn 305 fritidsfartøyer for hvert yrkesfiskefartøy.

⁴ Bakgrunnstallene er hentet fra Tollvesenets småbåtregister per 1. mai 2004 og Fiskeridirektoratet sin oversikt over registrerte fiskefartøyer per 31.12.2003.

Dette illustrerer at graden av konkurranse som kan oppstå mellom yrkesfiske og fritidsfiske er svært forskjellig i de ulike kystområder. I Nord-Norge, med stor tilgjengelighet av fiskeressurser og et moderat antall fritidsfartøyer, vil det knapt foreligge grunnlag av konfliktsituasjoner. En helt annen situasjon vil vi ha på Sør- og Østlandet med hundrevis av fritidsfartøy for hvert yrkesfartøy, og hvor det i perioder av året er vanskelig å følge kravet til minsteavstand om en vil ha redskap i sjøen.

Fritidsfiskerne er ikke en ensartet gruppe. De består av alt fra folk som fisker tilnærmet profesjonelt og leverer fangst for forholdsvis store verdier, til folk som er mer tilfeldige fiskere der fiske er en bi-aktivitet på turer med andre formål. Fritidsfiskerne som leverer fangst gjennom salgslagene er en liten gruppe i forhold til den totale massen av fritidsfiskere. Denne leveransegruppen består i hovedsak av folk som leverer enkeltfangster som er større enn behovet til egen husholdning, men også de som fisker målrettet i faste sesonger, for eksempel under lofotfisket. Fiske er ikke alltid slik at man kan stoppe når man har det man trenger. Ved for eksempel garnfiske etter sild hender det at man selv på små lenker kan få store mengder. Da kan omsetning være løsningen. Fisk fanget på en slik måte kan også inngå i en natural/bytte økonomi, der bekjente og naboer får fisk mot gjennyttelser.

For mange er matauk et viktig motiv for utøvelsen av fritidsfiske. For andre er sporten ved fiske et viktigere moment. Dette illustreres gjennom et nytt trekk ved fritidsfiske i sjøen, der fisken blir satt ut levende etter fangst. Denne internasjonale trend blant sportsfiskere kan forventes å bli utbredt også i Norge.

Når og hvor fisket foregår varierer. Noen har mulighet å fiske i tilknytning til bosted, andre fisker når de er på hytta. Mer enn 20 % av den totale arbeidsstokken har skift- eller turnusarbeid (SSB 2004). En del av disse benytter friperiodene til å fiske.

Det er således flere årsaker til at vi fisker. I Sverige gjennomfører Fiskeriverket jevnlig undersøkelser om fritidsfisket. På spørsmål om hvorfor man fisker er det fire motiv som er dominerende:

- Naturopplevelsen
- Avkobling fra hverdagen
- Muligheten til selv å skaffe fisk
- Samvær med familie og venner

I Norge vil nok motivene for å fiske være nokså lik de svenske. Store deler av befolkningen langs kysten har mulighet til å fiske. Selv om stadig færre omsetter fisk gjennom offisielle salgskanaler gjør tilgjengelige fiskeressurser fritidsfisket til en viktig atspredelse, avkobling og sosial aktivitet. Samtidig er det et tilskudd til husholdningen for mange.

4. Fritidsfisket i andre land

Organiserte sportsfiskere.

I følge en europeisk undersøkelse er det en meget stor andel av befolkningen i de nordiske land som deltar i fritidsfiske (Finland 27 %, Sverige 32 %)⁵. En relativt liten andel av disse er organisert i sportsfiskeforeninger (Finland 5,4 %, Sverige 1,2 %). Dette avviker sterkt fra situasjonen på kontinentet hvor en relativt liten andel av befolkningen deltar i fritidsfiske (Tyskland 2,9 %, Frankrike 6,8 %). En meget stor andel av disse er organisert i sportsfiskeforeninger (Tyskland 36 %, Frankrike 45 %). I Tyskland er det om lag 850.000 organiserte sportsfiskere.

I Tyskland foretrekker de fleste (60 %) å fiske i sjøen. I Danmark ble det registrert 200.000 sportsfiskere i 1993, basert på innbetalte fiskekort. Av disse var 45.000 medlem av sportsfiskeforeninger⁶.

I Norge er 3,4 % av fritidsfiskerne organisert⁷. Disse er organisert i Norges Jeger- og Fiskeforbund (101.000 medlemmer hvorav anslagsvis 90 % fisker og 60 % av fiskerne fisker i sjøen), Norsk Havfiskeforbund (1.300 medlemmer) og Norges Fritids og Småfiskerforbund⁸ (medlemstall ukjent).

Fritidsfisket i Sverige

Fiskeriverket, som tilsvarende Fiskeridirektoratet i Norge, gjennomførte i 2000 en undersøkelse av svensk fritidsfiske (Fiskeriverket 2000). Denne undersøkelsen omfattet alle folkeregistrerte personer i Sverige mellom 16 og 74 år (6,3 millioner mennesker). Informantene bestod av 7.000 tilfeldig utvalgte personer gradert etter kjønn, alder og geografisk tilhørighet.

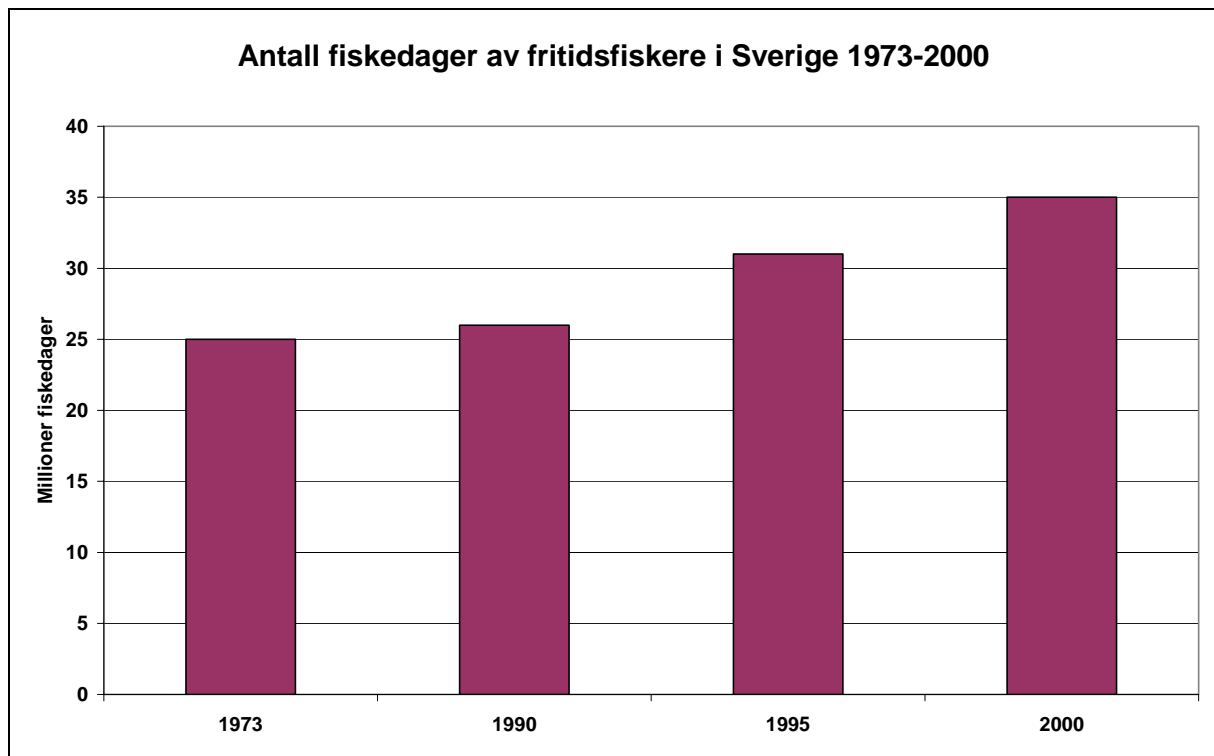
Resultantene viste at 34 %, eller anslagsvis 2,3 millioner svensker, hadde fisket siste år. 23 % av kvinnene og 46 % av mennene hadde fisket. De som fisket hadde i gjennomsnitt 16 fiskedager siste år.

⁵ Kappell, Jan 2003: Numbers of Anglers in Europe - Working paper, 25.03.2003. (www.eea-europe.org)

⁶ Hallenstvedt, Abraham og Ivar Wulff, 2001: Fisk som agn – Utenlandsk turistfiske i Norge.

⁷ Kappell, Jan 2003: Numbers of Anglers in Europe - Working paper, 25.03.2003. (www.eea-europe.org)

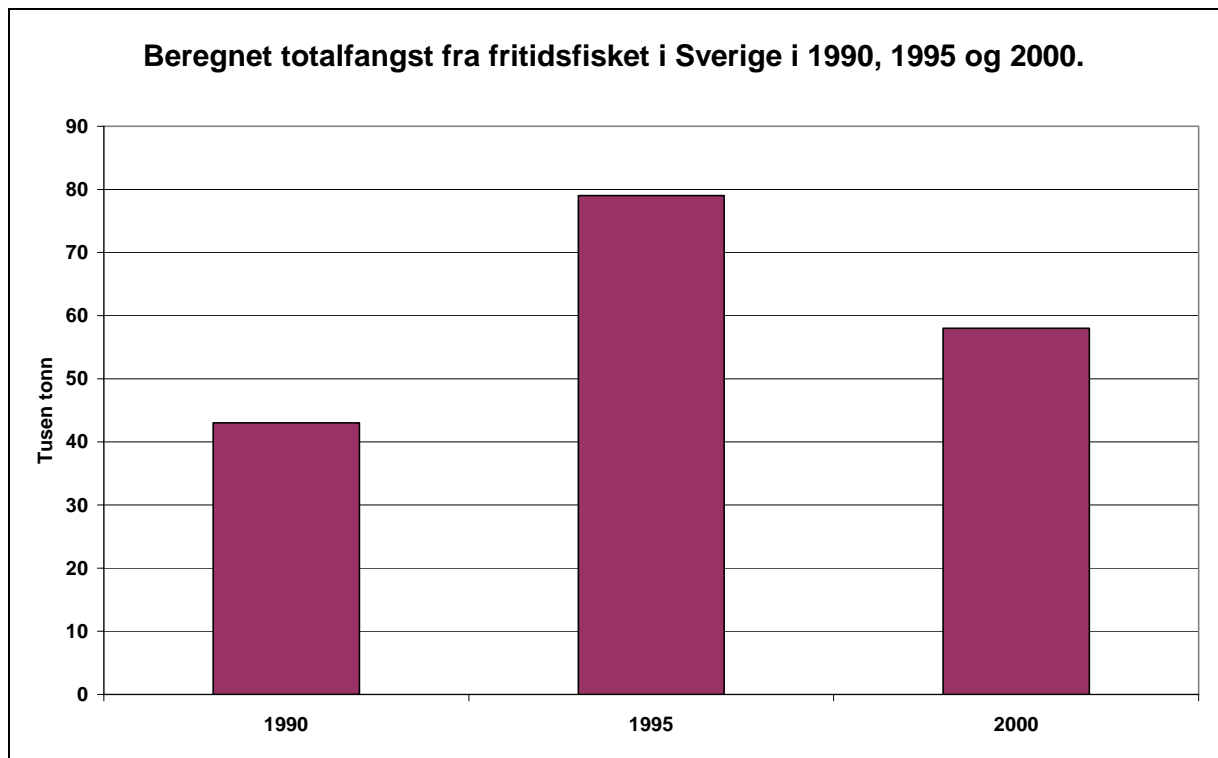
⁸ Det har vært gjort skriftlige henvendelser til organisasjonen uten at det er blitt gitt tilbakemelding.

Figur 2: Totalt antall fiskedager av fritidsfiskere i Sverige 1973-2000, sjø og innland.

Antall fiskedager i Sverige har hatt en økende trend mellom 1973 og 2000. Spesielt mellom 1990 og 2000 har det vært en markant økning. Noe av denne økningen kan tilskrives den generelle befolkningsveksten. På 1990-tallet er likevel veksten i fiskedager såpass markant at den må tilskrives en generell økende fritidsfiskeaktivitet i befolkningen.

I fiskeriverkets undersøkelse har de delt fritidsfiskeren i tre kategorier: Sportsfiskeren, husholdningsfiskeren og generalisten. Sportsfiskeren er definert som en som utelukkende fisker med håndredskap (stang, håndsnøre, etc.). Husholdningsfiskeren er definert som en som utelukkende fisker med garn, teiner, etc. Generalisten bruker begge redskapstyper. Sportsfiskerne er den største gruppen av fritidsfiskere og utgjør 75 %. Generalistene utgjør 16 %, mens husholdningsfiskerne utgjør 9 %. Den største andelen husholdningsfiskere var i gruppen over 45 år.

Figur 3: Beregnet totalfangst fra fritidsfisket i Sverige 1990, 1995 og 2000.

Totalfangsten i 2000 er lavere enn den var i 1995, men noe høyere enn tallene fra 1990. Det bør påpekes at utformingen av spørsmålene om fangststørrelse har variert i de tre undersøkelsene slik at en bør være varsom med en direkte sammenligning av tallene (Fiskeriverket 2000, s. 16).

Den totale fangsten fra fritidsfisket i Sverige anslås i 2000 til 58.200 tonn. Av dette fanges 34.500 tonn i sjøen (59 %) og 23.700 tonn i innlandet (41 %). Kategorien sportsfiskere står for 30.700 tonn, husholdningsfiskerne 15.900 tonn og generalistene 11.400 tonn. Dette betyr at gjennomsnittsfangsten for sportsfiskerne var 18 kg, husholdningsfiskerne 67 kg og generalistene 31 kg per person per år. De største fiskeartene blant fritidsfiskerne er torsk, sild/strømming, laks og makrell. I underkant av 7.000 tonn torsk og 7.000 tonn sild/strømming blir fanget hvert år. Det blir også fanget mye skalldyr, ca. 200 tonn hummer og 1.000 tonn krabbe.

5. Fiskeaktivitet og fiskekonsum

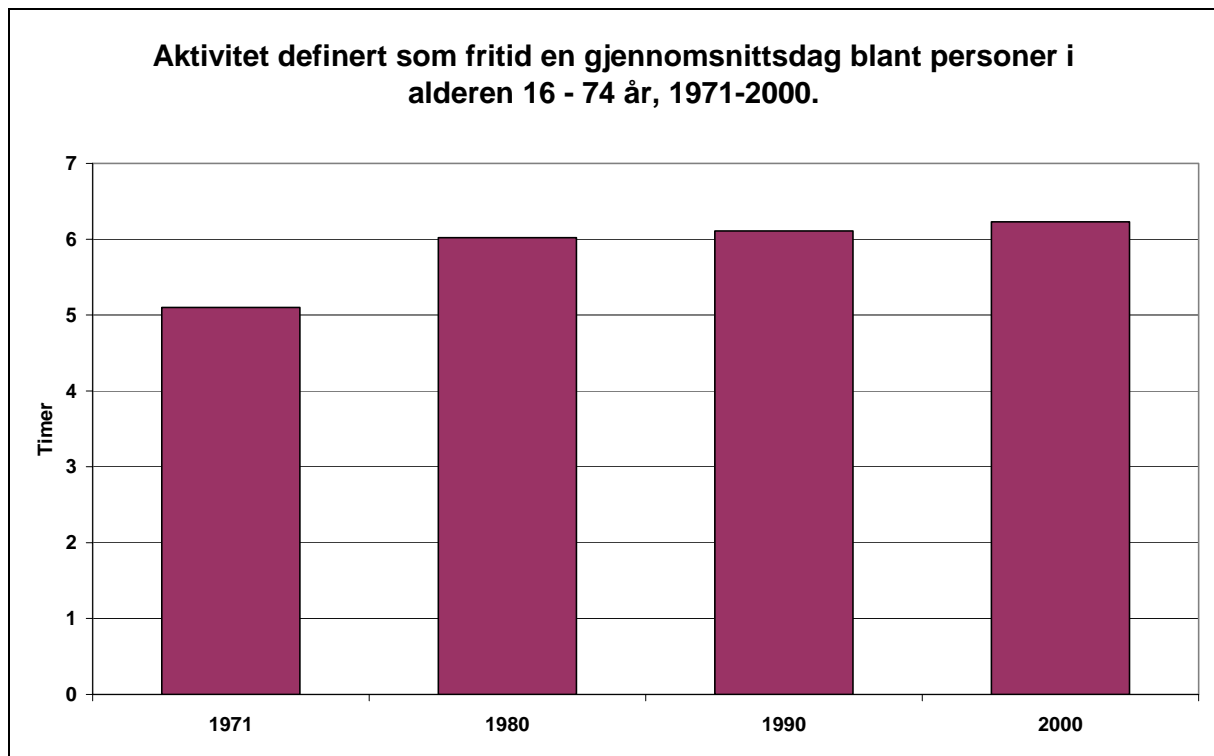
5.1. Tidligere undersøkelser av befolkningens deltagelse i fritidsfiske

Aas (1990) anslår totalfangsten for fritidsfiske i sjøen til å ligge mellom 24.000 – 32.000 tonn fisk. Grunnlaget for dette anslaget er en undersøkelse av den norske befolkning over 15 år. I intervjuundersøkelsen oppgir 38 prosent at de hadde fisket i sjøen. Av disse hadde 82 prosent fått fangst. Totalfangsten for fiske i sjøen er beregnet ut fra gjennomsnittet av fangstintervaller, for eksempel de som oppgir å ha fisket mellom 5 og 9 kg antas å ha fisket 7 kg (maksimalestimatet). Summert for alle fiskeslag gir dette 25 kg per person (inkludert de som ikke har fått fisk). Dette gir som totalfangst for fritidsfiske i sjøen 32.000 tonn. Minimumsestimatet på 24.000 tonn bygger på laveste verdi i fangstintervallene (for eksempel i oppgitt fangst mellom 5 og 9 kg antas fangsten å være 5 kg). Dette begrunnes ved at informantene kan ha en tendens til å overvurdere egen fangst.

Teigland (1979) anslo fritidsfisket i 1974 til 39.000 tonn, hvorav $\frac{1}{4}$ i ferskvann, dvs. ca. 30.000 tonn i sjøen. Befolkningen i 1974 var 3,985 millioner mennesker. I 1989, da Aas gjorde sin undersøkelse, var befolkningen 4,227 millioner mennesker. Gitt samme fiskeaktivitet og fangstmønster i 1989 som i Teiglands undersøkelse 1974 ville dette gitt en totalfangst på 32.000 tonn.

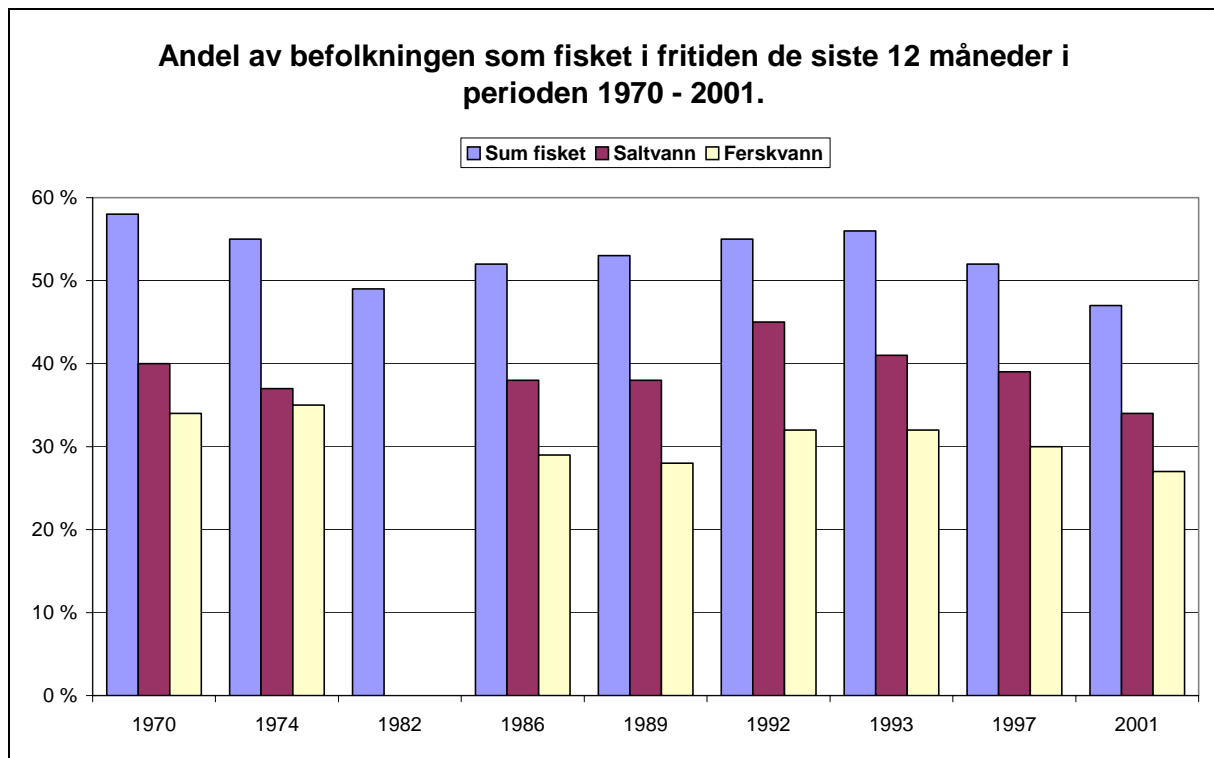
5.2. Fritidsaktivitet og fritidsfiske sett over tid

Fra tidligere undersøkelser i Norge vet vi at det er mange som fisker i sjøen, og de fleste fisker relativt lite. Videre vet vi at det er en mindre andel av befolkningen som fisker relativt mye. I tillegg til interessen for å fiske i sjøen, vil anledningen og kapasiteten for å kunne fiske i sjøen være avgjørende for omfanget.

Figur 4: Aktivitet definert som fritid en gjennomsnittsdag 1971-2000 (Kilde: Statistisk Sentralbyrå).

I perioden 1971 – 2000 økte fritidsaktiviteten i befolkningen fra fem timer til over seks timer i døgnet. Selv om befolkningen har fått mer fritid har ikke tid benyttet til fisketurer økt nevneverdig. Den har vært stabil hele perioden fra 1980 – 2000. I følge SSB sin tidsbruksundersøkelse benytter hver nordmann mellom 16 og 74 år i gjennomsnitt 12,2 timer til å fiske hvert år. Dette er omtrent samme tidsbruk som gjennomsnittsnordmannen anvender som tilskuer på idrettsarrangementer. I følge SSB sine tall for 2000 brukte de som fisket på en gjennomsnittsdag to timer og 35 minutter på denne aktiviteten. Tid brukt til transport i forbindelse med turen kommer i tillegg. Dette innbefatter både innlandsfiske og sjøfiske.

Figur 5: Andel av befolkningen som fisket i fritiden de siste 12 måneder i perioden 1970-2001 (Kilde: Statistisk Sentralbyrå, Scanfact 1989, MMI/FRIFO 1992)

Spørreundersøkelser om deltagelse i fritidsfiske gjennomføres med jevne mellomrom både i Norge og andre land. Data om fiskedeltagelse i Norge stammer stort sett fra nasjonale undersøkelser av friluftsvanene i befolkningen (SSB 1970, 1974, 1982, 1986, 1993, 1997, 2001, Scanfact 1989, MMI/FRIFO 1992).

Figur 5 viser at deltagelsen i fritidsfisket blant den norske befolkningen har vært stabil de siste 30 år. Den totale deltagelsen i fritidsfisket har vært noe over 50 % i gjennomsnitt i perioden 1970 – 2001. I sjøen har deltagelsen vært rundt 40 % og i ferskvann rundt 30 % i samme periode. Dette betyr at 20 % har fisket både i ferskvann og saltvann.

5.3. Fiskekonsum i norske husstander

Betydelige deler av fritidsfisket er fangst for konsum. Også for de deler av fritidsfiske hvor det viktigste formålet har en opplevelseskarakter eller er av sosial karakter vil fisken som regel bli konsumert av fritidsfiskerne selv. I enkelte tilfeller vil fangstene få et omfang som går ut over mulighetene for eget konsum og fisken vil bli gitt til naboer og venner.

Basert på undersøkelsene vedrørende anskaffelse av fisk i private husstander er det beregnet at selvfisket og gave utgjør 4,8 kg⁹ per person. Med et befolkningsgrunnlag på 4,49 millioner mennesker gir dette et totalkonsum gjennom egenfangst og gave på 21.600 tonn. Av dette utgjør gave ca en tredel.

I henhold til evaluering av statistikkopplegg vedrørende anskaffelse av fisk og fiskevarer (Berge 1996) er oppfangingsprosenten for fiskevarer ca. 50 prosent av totalt konsum, slik dette beregnes av SSB (NILF s.37)¹⁰. Legger vi dette til grunn vil totalkonsumet gjennom egen fangst og gave bli på 43.200 tonn¹¹. Om vi forutsetter at så vel selvfisket som gave dreier seg om fritidsfiske vil vi samtidig ha et anslag på omfanget av fritidsfisket. Jfr. andel av husholdningene som inngår i selvfisket/gavekategorien.

⁹ Beregningen av selvfisket/ gave: 2,2 kg produktvekt korrigert til 2,4 kg (Berge 1996), omregnet til rundvekt med faktor 2,0 gir ca. 4,8 kg rundvekt. Eksportutvalget for fisk bruker omregningsfaktor 2,1 fra produktvekt til rundvekt (Endringer i norsk sjømatkonsum fra 2000 til 2001). For selvfisket og gave bruker vi faktor 2,0 på grunn av at ferskfiskandelen er større i dette segmentet.

¹⁰ Avviket mellom tallene fra GfkNorges undersøkelser og SSB er størst når det gjelder fersk fisk.

Oppfangingsprosenten er kun 39 prosent for fersk fisk, mens den for gjennomsnittet er 50 prosent.

Overensstemmelsen mellom de to undersøkelsene er best på frossen fisk. Vi vil anta at den store forskjellen på fersk fisk har å gjøre med at det her vil være betydelig større rom for skjønn enn tilfellet er for en frossen fiskeblokk. For fersk fisk må en anslå vekten og uklarheter når det gjelder forholdet mellom produktvekt og rundvekt vil lett gi store utslag.

¹¹ En sammenligning mellom mengde fiskemat registrert i Gfks undersøkelse og mengde oppgitt av produsent viser en oppfangingsprosent på 45 (Berge 1996, s.44).

6. Fritidsfisket 2003

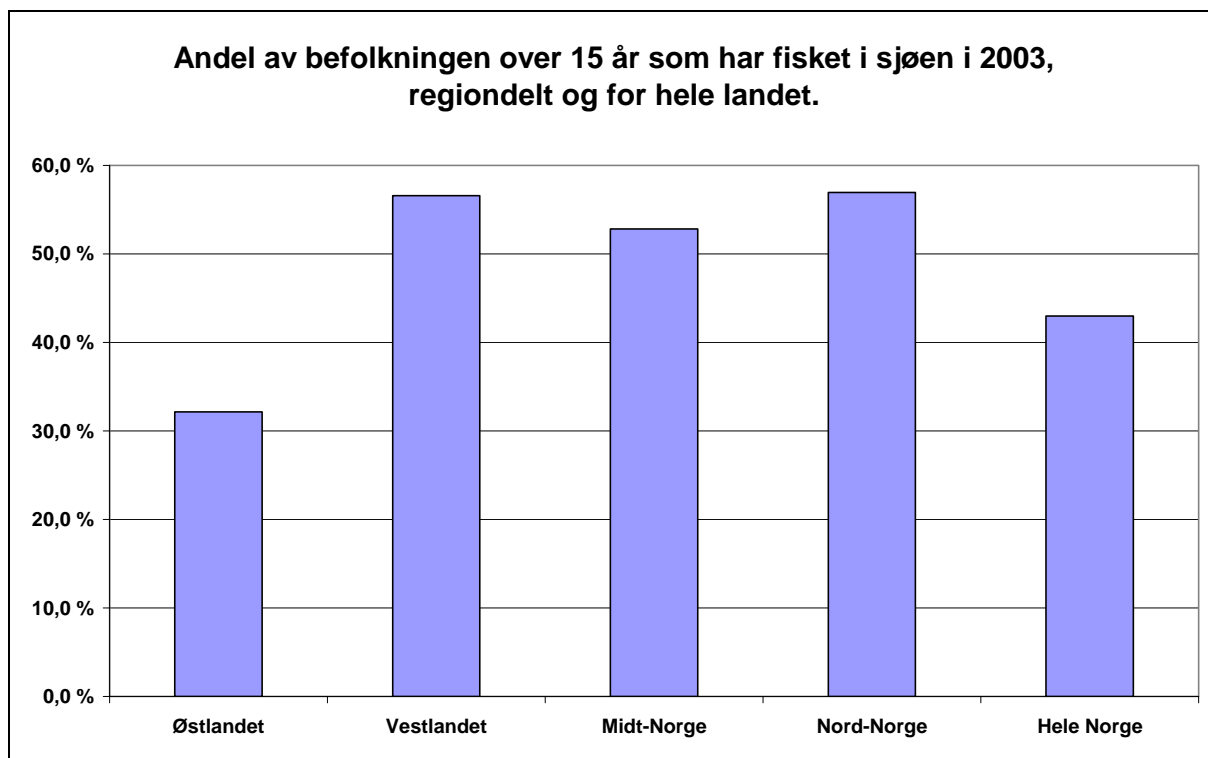
Gjennom vårt prosjekt ble det i slutten av 2003 gjennomført to undersøkelser om fritidsfiske i sjøen av MMI. Et representativt utvalg av den norske befolkning over 15 år ble intervjuet i uke 45 og uke 51. Den totale folkemengden per 1.januar 2003 var på 4,55 millioner mennesker. Befolkningsgrunnlaget i denne undersøkelsen (over 15 år) var på 3,64 millioner mennesker. Hver intervjurunde omfattet 1.000 personer. Informantgruppen var vektet med hensyn på kjønn, alder og geografisk tilhørighet.

I den første undersøkelsen var det 42 % av utvalget som svarte at de hadde fisket i sjøen i 2003, og i den andre undersøkelsen var det 43 %. Med utgangspunkt i befolkningsgrunnlaget betyr dette at rundt 1,5 millioner nordmenn har fisket i sjøen i 2003.

6.1. Den fritidsfiskende del av befolkningen

Av de som oppgir at de hadde fisket i sjøen var det 18 % som ikke hadde fått fisk. Det er den samme prosentandelen som i undersøkelsen til Aas (1990). Vi har i de to undersøkelsene benyttet to ulike metoder for å kartlegge fangstmengden.

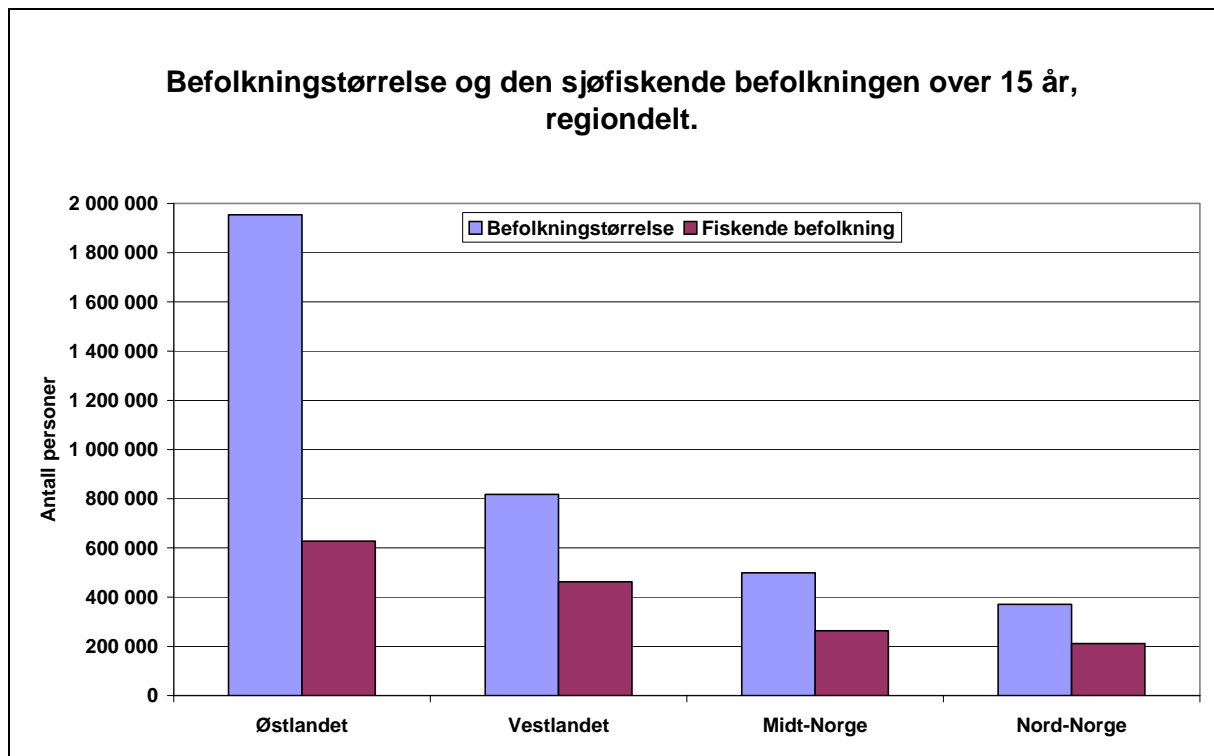
Vår undersøkelse omfatter den norske befolkningen over 15 år. Det vil si at det fritidsfisket som blir foretatt av ungdom under 15 år ikke er kartlagt av oss. Enkelte undersøkelser indikerer at ungdom 11-15 år har større fiskeaktivitet enn de som er over 16 år. I en undersøkelse fra Harstad, Steinkjer og Engerdal er det 86 % i gruppen 11-15 år som sier de har fisket det siste året, og 90 % av dem har fått fisk. Selv om en kan anta at disse vil ha mindre fangster for hver fisketur enn voksne personer, så vil et fiske fra så store antall det vil bli snakk om gi en relativt betydelig fangstmengde. Vi kjenner heller ikke fordelingen mellom fiske i sjøen og fiske i ferskvann og gjør her ikke noe forsøk på å anslå hvilke fangstmengder det dreier seg om.

Figur 6: Andel av befolkningen over 15 år som fisket i sjøen i 2003, regiondelt¹² og hele landet.

Folk som bor langs kysten fra Vestlandet og nordover har en markant høyere deltagelse i fritidsfisket i sjøen enn folk bosatt i østlandsfylkene. Tidligere undersøkelser viser spesielt til to faktorer som har innvirkning på deltagelse i fiske; nærhet til kysten og urbaniseringsgrad. På Østlandet bor en større andel av befolkningen på innlandet enn i resten av landet. Samtidig er befolkningstettheten på Østlandet større enn i resten av landet, spesielt rundt Oslofjorden. Dette kan forklare den noe lavere deltagelsen i fritidsfisket på Østlandet enn i resten av landet. Selv om deltagelsen er noe lavere på Østlandet gjør befolkningstettheten at antallet fritidsfiskere i dette området likevel er påfallende.

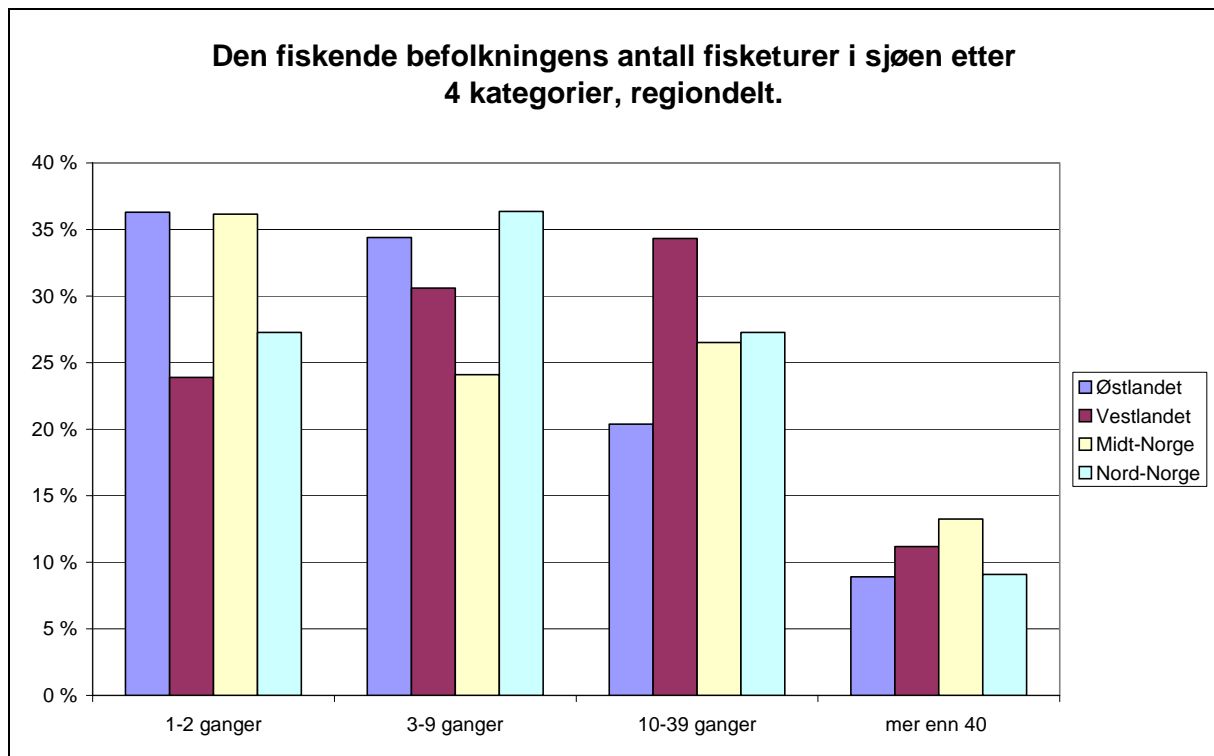
¹² **Regioninndeling: Østlandet;** alle østlandsfylkene til og med Aust-Agder, **Vestlandet;** Vest-Agder, Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane, **Midt-Norge;** Møre og Romsdal og Trøndelagsfylkene, **Nord-Norge;** Nordland, Troms og Finnmark.

Figur 7: Befolkningsstørrelse over 15 år og den fiskende befolkningen over 15 år, regiondelt.

Det er litt over 600.000 personer bosatt på Østlandet som oppgir at de har fisket i sjøen i 2003. De aller fleste av disse er bosatt rundt Oslofjorden. I våre undersøkelser er det ikke spurt spesifikt om hvilke geografiske områder informantene har fisket i, så en kan anta at noen av disse har fisket mens de har vært på ferieturer andre steder av landet. Likevel må en kunne forutsette at flesteparten av de som er bosatt på Østlandet også har fisket her.

I resten av landet er deltagelsen i fisket så høy at den fiskende befolkningen i disse regionene også blir forholdsvis stor. Når en sammenligner størrelsen på kystlinjen med antall fritidsfiskere i hver region er det klart at Nord-Norge har færrest fiskere per areal, mens Østlandet har klart flest.

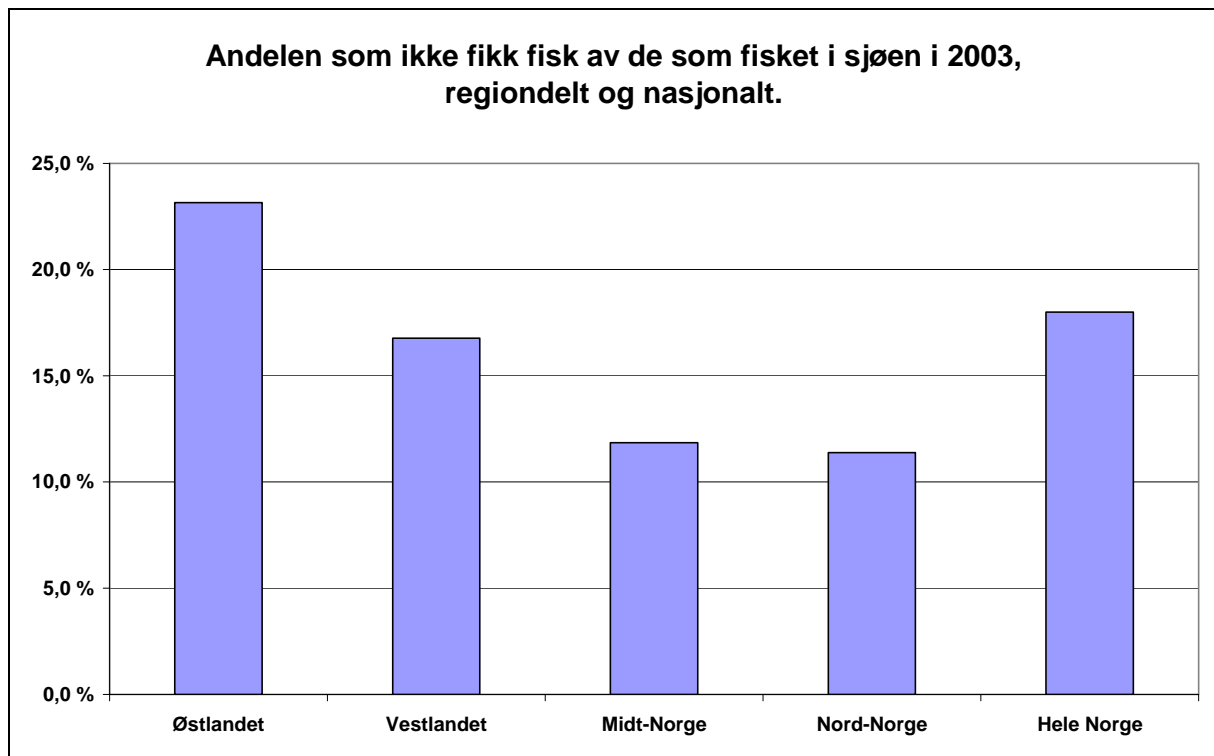

Figur 8: Den fiskende befolkningens antall fisketurer i sjøen etter 4 kategorier, regiondelt.

Vår undersøkelse viser at på Vestlandet og i Nord-Norge er det ikke bare størst andel fiskere, her fisker også folk flere ganger i løpet av et år enn i resten av landet. På Vestlandet er det 34 % som svarer at de fisker mellom 10 og 40 ganger i løpet av et år. I Nord-Norge er det tilsvarende 27 %, mens det på Østlandet er drøyt 20 %. Av de som oppgir at de fisker mer enn 40 ganger i løpet av et år har Nord-Norge den høyeste andelen med 13 %.

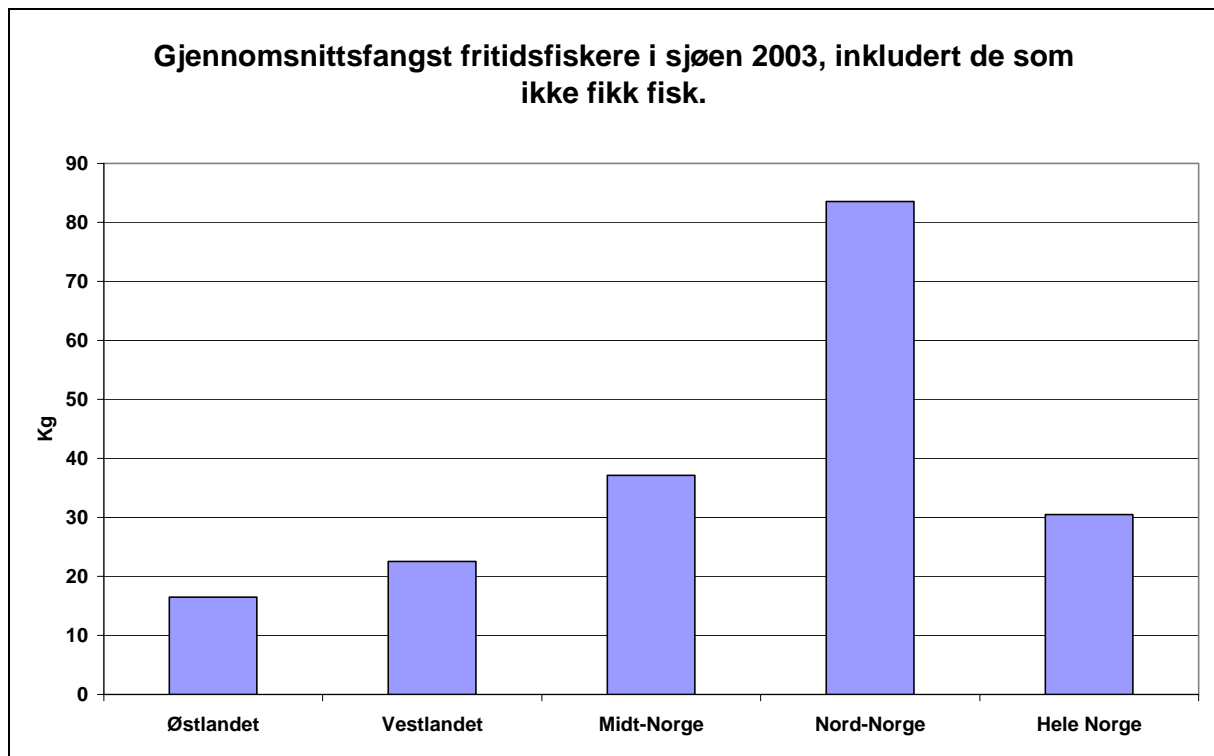
De som fisker mer en 40 ganger i løpet av året utgjør ca. 10 % av fiskerne. Man må kunne anta at denne gruppen har høyere fiskerikompetanse og dermed større fangstevne en de øvrige fiskerne.

Av det som trekker opp både andelen av befolkningen som fisker og antall ganger de fisker kan man for Nord-Norge fremheve faktorer som spredt kystnær bosetning og svært god tilgang på store fiskeressurser. For Vestlandet kan det fremheves faktorer som forholdsvis spredt kystnær befolkning og lang båtsesong.

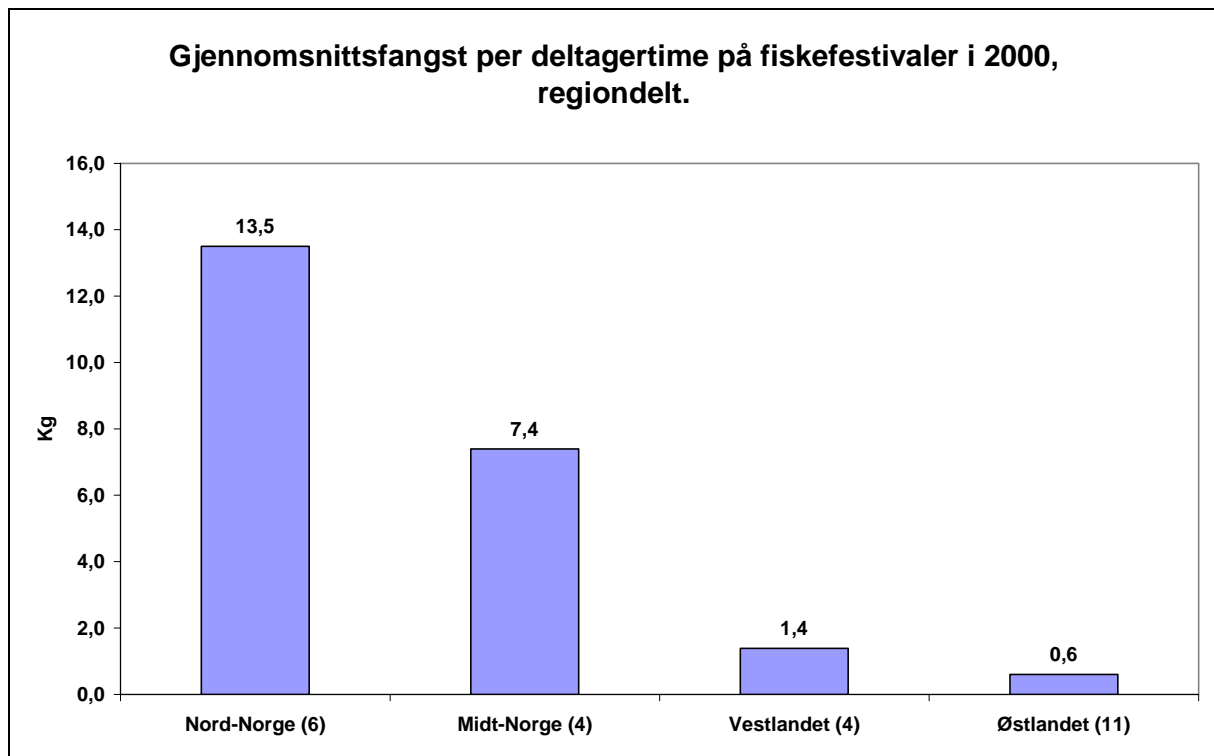
Figur 9: Andelen av de som fisket i sjøen i 2003 som oppgir at de ikke fikk fisk, regiondelt og nasjonalt.

Av de som fisket i sjøen i 2003 var det 23 % av de bosatt på Østlandet som oppga at de ikke hadde fått fisk. Tilsvarende tall for Nord-Norge var 12 %. Årsaken til slike forskjeller kan være flere. Tilgjengelighet og størrelsen på fiskeressursene kan være den mest nærliggende faktor i en slik sammenheng. Fiskepresset i den enkelte region kan være en annen. Figuren over andelen som ikke får fisk er omtrent proporsjonal med figuren over antall fiskere i hver region. En ser også at en større andel av de som fisker på Østlandet fisker forholdsvis få ganger. Dette kan muligens gjøre utslag i kompetansen til de som fisker og evnen til å få fisk. En som er på havet ofte vil i større grad kunne finne gode fiskeplasser og således få mer fisk per tur enn en som fisker noen få ganger i løpet av året.

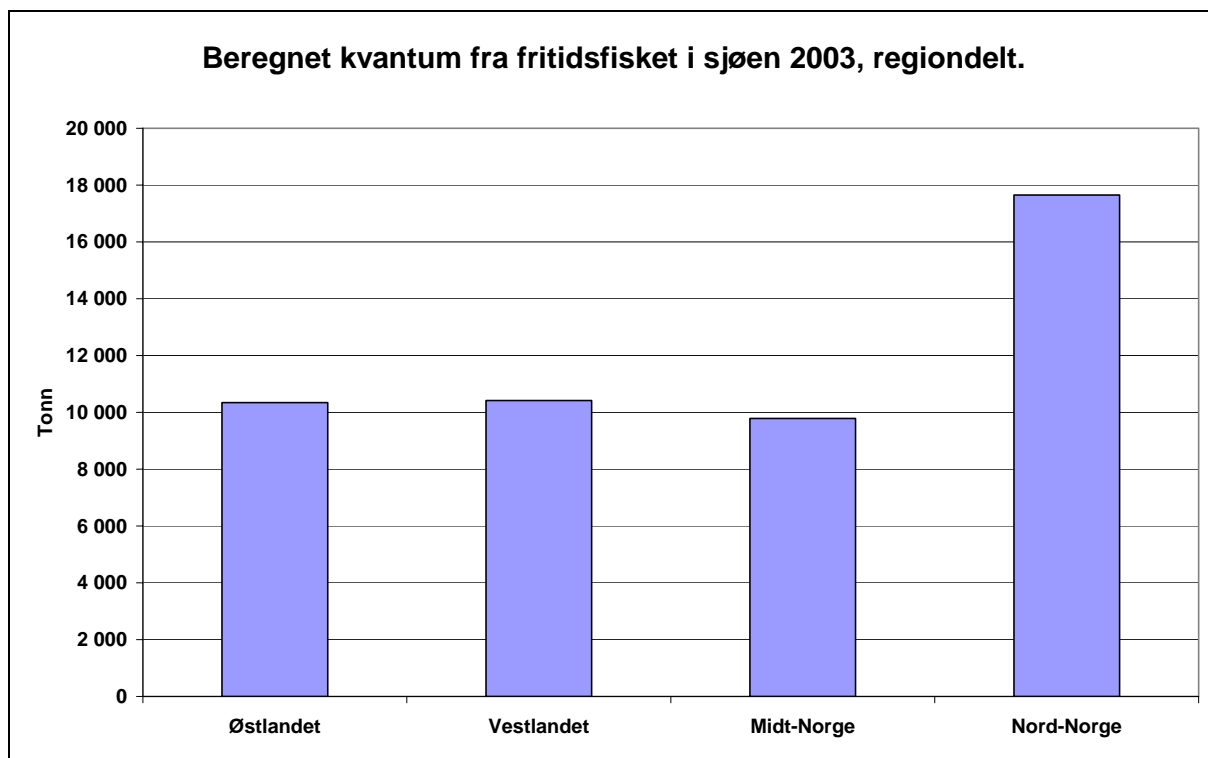
Figur 10: Årlig gjennomsnittsfangst for fritidsfiskere i sjøen i 2003, inkludert de som ikke fikk fisk, regiondelt og nasjonalt.

I Nord-Norge har de som fisket i sjøen i 2003 oppgitt en årlig fangst på i overkant av 80 kg i gjennomsnitt. For Østlandet er tilsvarende tall i overkant av 16 kg. Det er i all hovedsak den geografiske lokaliseringen til fritidsfiskeren som avgjør hvor mye fisk han får. En tidligere undersøkelse av fiskefestivaler i Norge (Hallenstvedt og Kræmer 2001) viser store forskjeller i snittfangst blant de ulike festivalene.

Figur 11: Gjennomsnittsfangst per deltagertime på fiskefestivaler i 2000, regiondelt. Antall festivaler per region i parentes.

Fangstredskaper under disse festivalene er fiskestang. I Oslofjorden var det sesongen 2000 en snittfangst per deltagertime på 0,6 kg. I Finnmark (Sørøya) var det samme sesong en snittfangst per deltagertime på 31,8 kg. De store forskjellene i fangstmengde skyldes både variasjoner i fisketetthet og variasjoner i størrelse på fisken.

Figur 12: Beregnet oppfisket kvantum fra fritidsfisket i sjøen 2003, regiondelt.

Basert på gjennomsnittsfangster og antall fritidsfiskere er oppfisket kvantum beregnet i de fire regionene. For Østlandet, Vestlandet og Midt-Norge er fangsten i 2003 beregnet til om lag 10.000 tonn hver. For Nord-Norge er tilsvarende tall drøyt 17.000 tonn. Dette gir et totalt oppfisket kvantum fra fritidsfiske på om lag 48.000 tonn¹³.

Tidligere har vi sett at tall fra GfkNorges konsumpanel indikerer et konsum av selvfisket fisk og fisk fått i gave på drøyt 43.000 tonn.

Det svenske fritidsfisket i sjøen er beregnet til knapt 35.000 tonn. Om en tar i betraktning forskjellene i fiskeressurser mellom de to land skulle det tilsa at totalfangsten fra fritidsfisket i Norge er større enn i Sverige. Riktignok er det flere fritidsfiskere i Sverige enn i Norge, men det er grunnlag til å tro at fangsten per fritidsfisker i Sverige er mindre enn i Norge.

¹³ Beregninger av fangstmengde basert på oppgitte svaralternativer (se vedlegg 3): 1-5, 5-10 kg osv. multiplisert med antall fisketurer vil gi en fangstmengde på om lag 58.000 tonn. Vi har valgt å legge det laveste estimatet til grunn. For eksempel når informantene har fått spørsmål som: "Hvor mye har du fisket siste år?" med svaralternativer 1-5 kg, 5-10 kg osv. har vi brukt minste verdi i svarintervallene i våre beregninger.

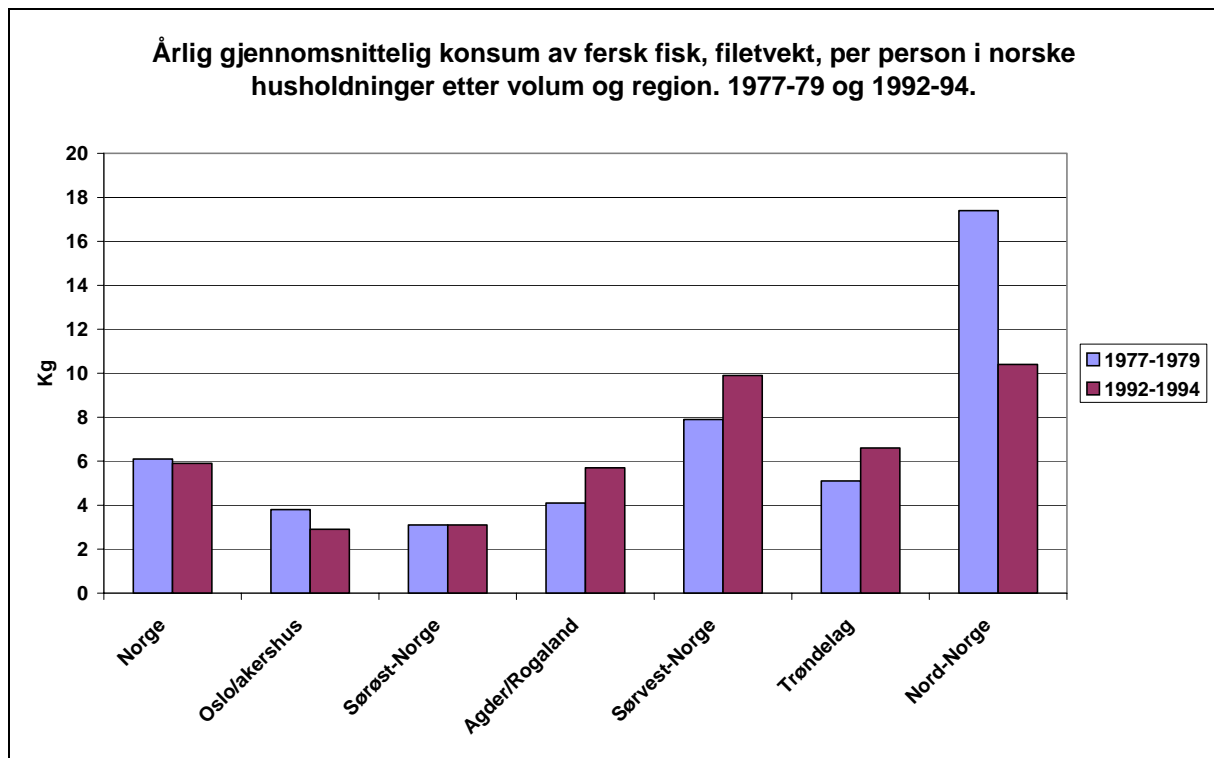
I Norge er fiskeressursene rike og varierte sammenlignet med mange andre land. Det er et kjennetegn ved norsk fritidsfiske at det i betydelig større grad enn i andre land foregår i sjøen. Det er imidlertid store regionale forskjeller både i fiskeriaktivitet og tilgjengelige ressurser. Dette medfører at fiskevanene er forskjellig i ulike deler av landet, både når det gjelder omfang og karakter. Dette ser vi nærmere på i neste kapittel.

6.2. Regionale forskjeller

Tidligere undersøkelser viser store lokale variasjoner i deltagelse i saltvannsfiske. I data publisert av Aas (1995) fremkommer det at deltagelsen varierer mellom 1 % i innlandskommunen Engerdal og 55 % i kystkommunen Harstad. Generelt var deltagelsen høyest blant folk bosatt nord i landet, og lavest blant folk bosatt i Oslo. Folk bosatt i andre byer (Harstad, Steinkjer og Kristiansand) hadde langt høyere fiskedeltagelse enn folk bosatt i Oslo. Dataene viser imidlertid en generell tendens til mer fiske i utkantkommuner enn i by og tettstedskommuner.

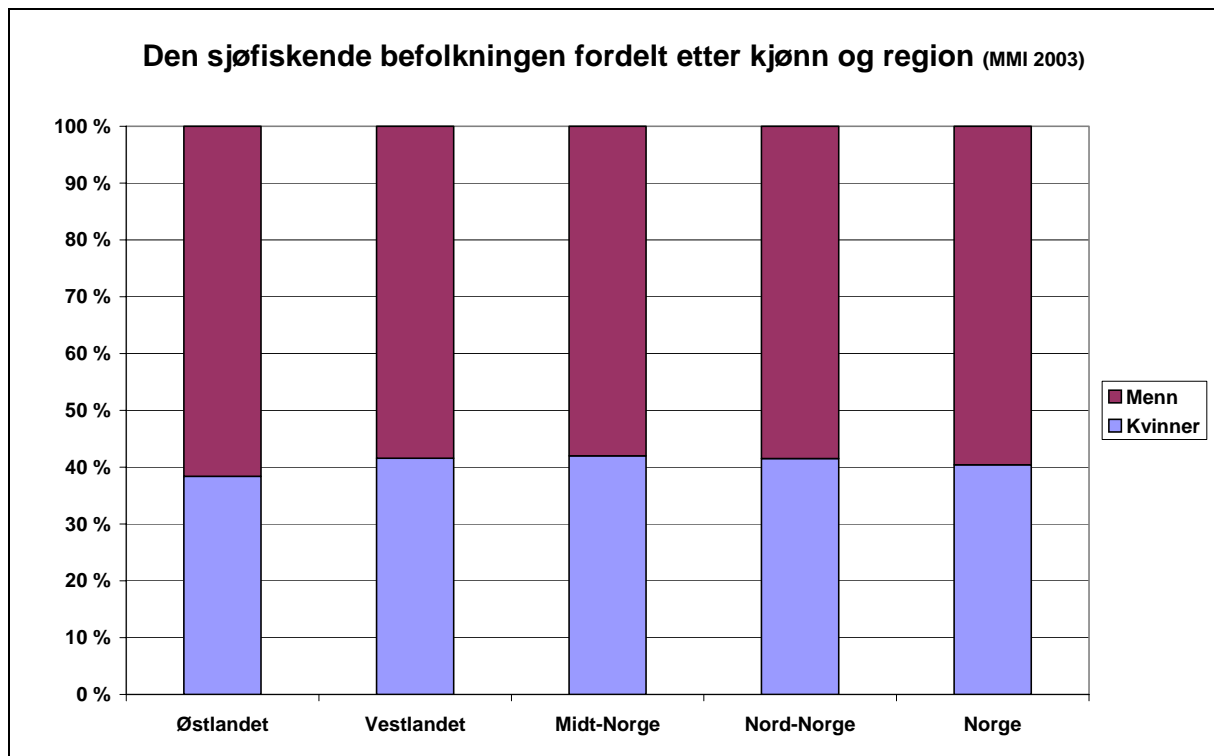
I Fiskeriverkets undersøkelse av fritidsfisket i Sverige i 2000 var det også en tendens til at folk bosatt i nord var mer interessert i og hadde større deltagelse i fritidsfisket enn befolkningen i syd. På Norrlandskysten var deltagelsen 46 %, mens Sydkysten hadde 22 %. Som i Norge er befolkningstettheten i Sverige større i syd enn i nord. Dette gjør at antallet fritidsfiskere i syd er høyt selv om det er en noe lavere andel av befolkningen som fisker enn i nord. Fiskeressursene langs svenskekysten er mer likt fordelt enn de er i Norge. I større grad enn i Norge blir de største fangstvolumene tatt i de regioner som har størst fangstintensitet. For mer informasjon om fiskeressursene i Norge se vedlegg 2.

Som tidligere poengtert er det flere faktorer som er avgjørende for en befolknings fritidsaktiviteter. Nærhet til sjøen og fiskeressurser, tradisjoner for å fiske og urbaniseringsgrad er viktige i denne sammenheng. Konsumet av fisk henger også til en viss grad sammen med nærhet til sjøen og fiskeressurser. Gjennom SSB sine konsumundersøkelser får man et visst bilde av utviklingen i fiskekonsumet over tid, samt regionale forskjeller i konsum.

Figur 13: Årlig gjennomsnittelig konsum av fersk fisk, utenom laks og ørret, filetvekt, per person i norske husholdninger etter volum og region. 1977-79 og 1992-94. (Flåten og Skjold 1997 etter data fra Statistisk Sentralbyrå).

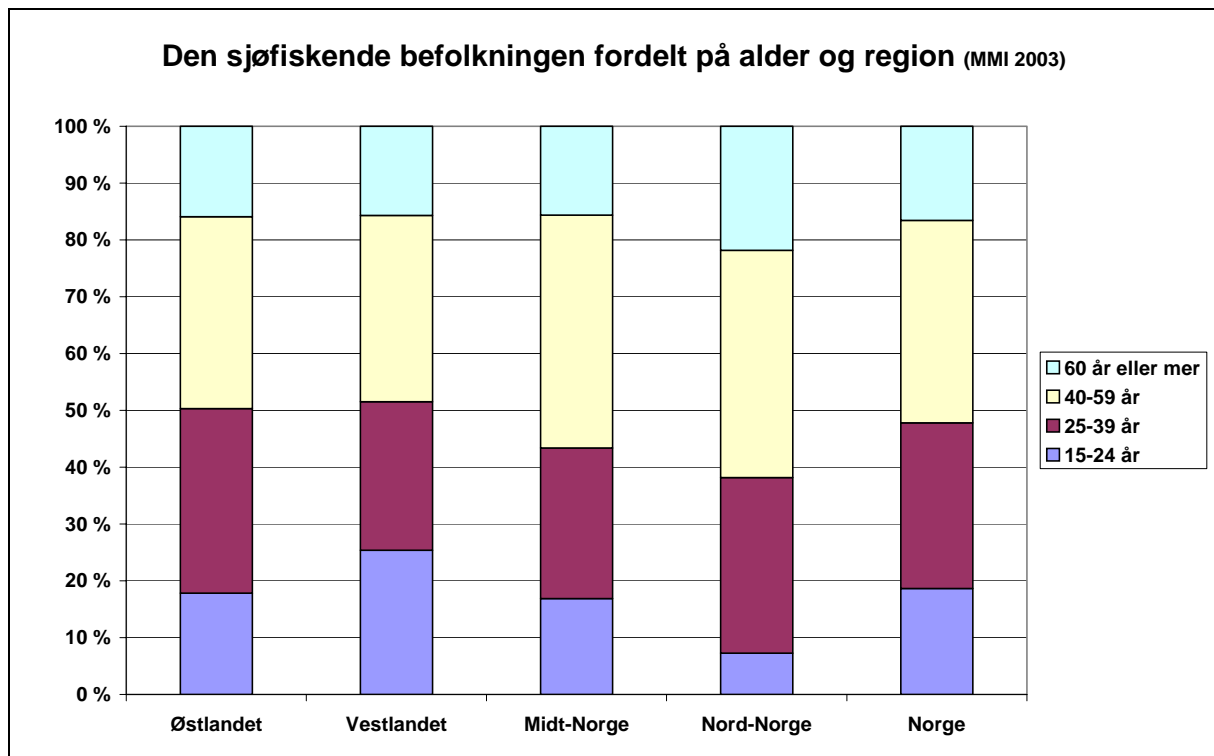
Figuren viser at konsumet av fersk fisk har vært forholdsvis stabilt for hele landet sett under ett mellom de to periodene. I perioden 1992-94 var det størst konsum av fersk fisk i Nord-Norge og på Vestlandet. I Agder/Rogaland, Vestlandet og Trøndelag har det vært en markert økning i konsumet mellom de to periodene, mens det i Nord-Norge har det vært en betydelig nedgang. Sørøst-Norge som inkluderer innlandsfylkene Hedemark og Oppland har et jevnt lavt konsum i begge perioder.

Figur 14: Den sjøfiskende befolkningen fordelt etter kjønn og region (MMI 2003)

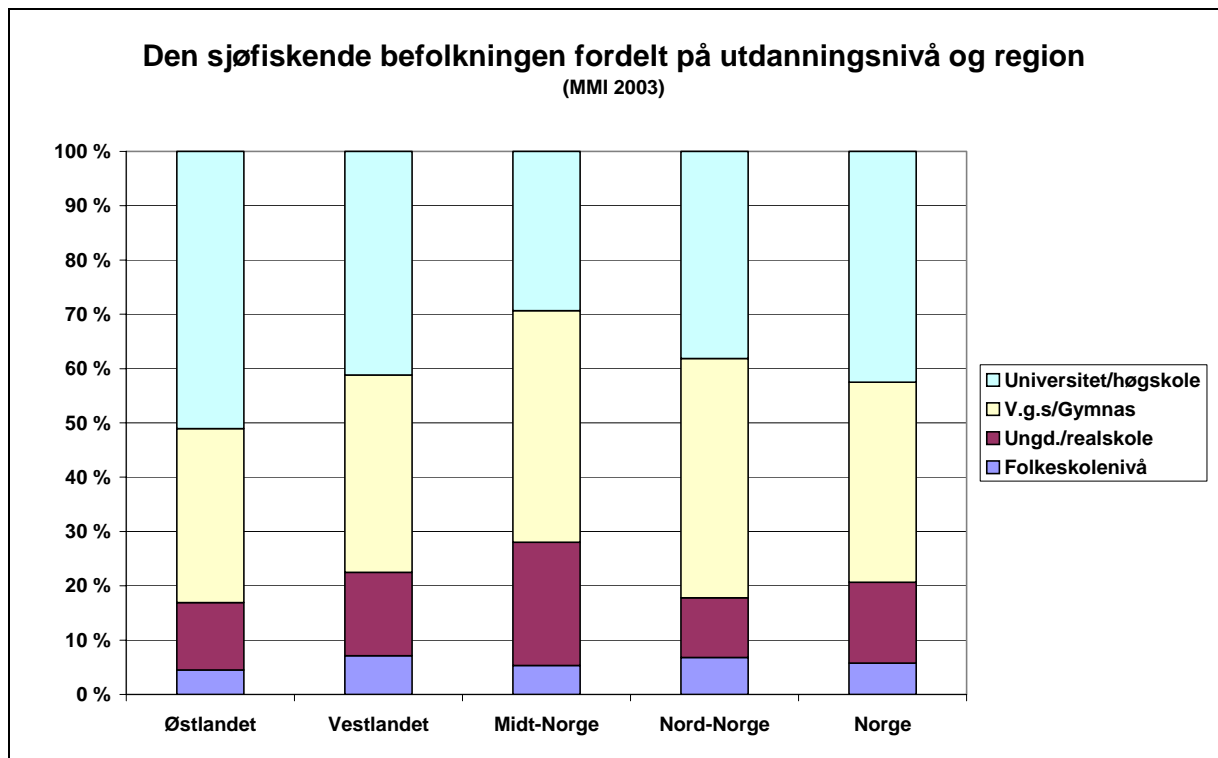
Den kjønnsmessige fordelingen blant de som har deltatt i fiske i havet er jevnt over 40 % kvinner og 60 % menn. Av figuren kan man se at det er en litt større andel menn som deltar på Østlandet enn i resten av landet. Det er ellers svært små forskjeller. At kvinneandelen i fritidsfiske er såpass høy som 40 % kan være en indikasjon på at fritidsfisket i sjøen er en sosial aktivitet. Indikasjoner på at en betydelig del av fritidsfisket foregår i ferien underbygger inntrykket av at en betydelig del av fritidsfisket er en sosial familieaktivitet.

I Fiskeriverket sin undersøkelse av fritidsfisket i Sverige kommer det frem at drøyt halvparten av alle fisketurer skjer i selskap med egen familie. 74 % av kvinnene og 39 % av mennene fisker sammen med egen familie. Menn fisker i mye større grad alene enn det kvinner gjør. Det er grunn til å tro at det kjønnsavhengige fiskemønster vil være noenlunde likt i Sverige og Norge.

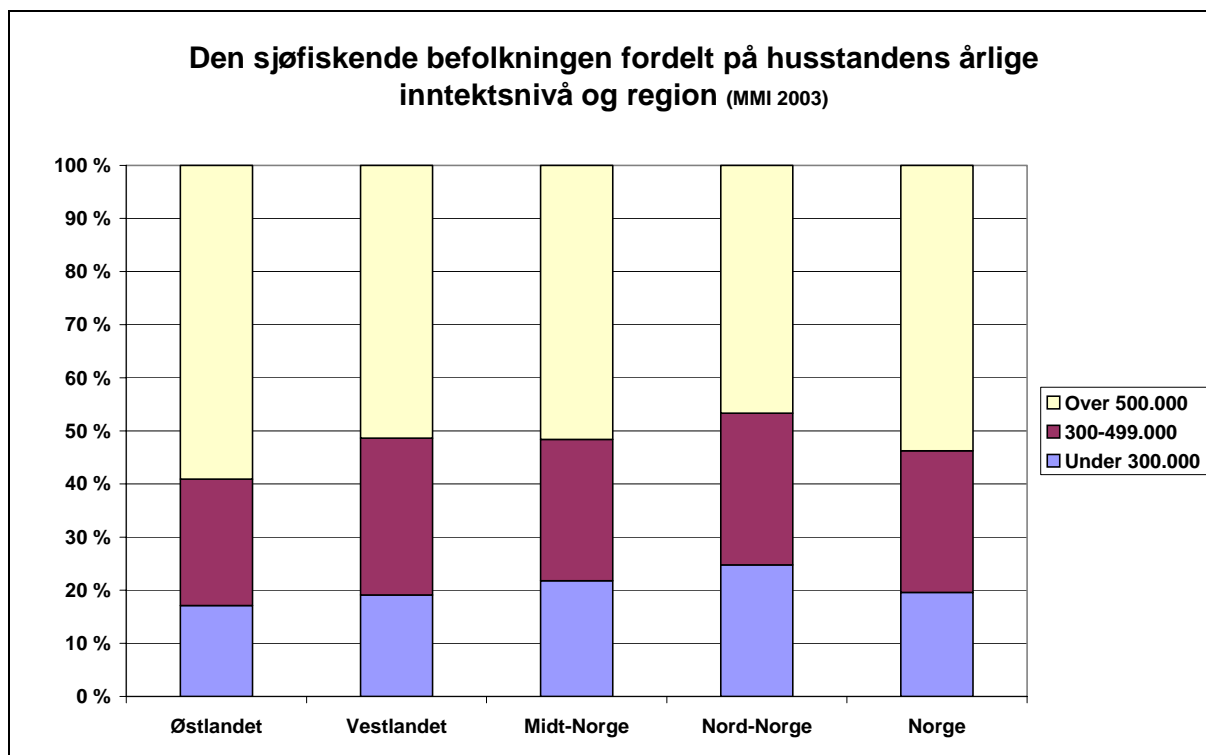
Figur 15: Den sjøfiskende befolkningen fordelt på alder og region (MMI 2003)

Vestlandet har den største andelen yngre fiskere med ca. 25 % under 25 år. På Vestlandet er også over 50 % av fiskerne under 40 år. Østlandet har også en forholdsvis ung fiskende befolkning med 50 % under 40 år. Nord-Norge har størst andel eldre fiskere. Over 60 % av fiskerne i Nord-Norge er over 40 år. Det er også Nord-Norge som har færrest fiskere mellom 15 og 24 år med en andel på 7 %.

Figur 16: Den sjøfiskende befolkningen fordelt på utdanningsnivå og region (MMI 2003).

På Østlandet har over 50 % av sjøfiskerne utdanning på universitetsnivå, mot i underkant av 30 % i Midt-Norge. For befolkningen som helhet er det også en større andel med universitet/høgskoleutdanning på Østlandet, primært Oslo og Akershus, enn i resten av landet.

Figur 17: Den sjøfiskende befolkningen fordelt på husstandsinnkomst og region (MMI 2003).

På Østlandet har sjøfiskerne en noe høyere gjennomsnittsinntekt enn i resten av landet. Nord-Norge har en noe lavere inntekt enn gjennomsnittet. Dette samsvarer med generelle trender i den totale befolkningen.

6.3. Fritidsfiskere som omsetter fangsten

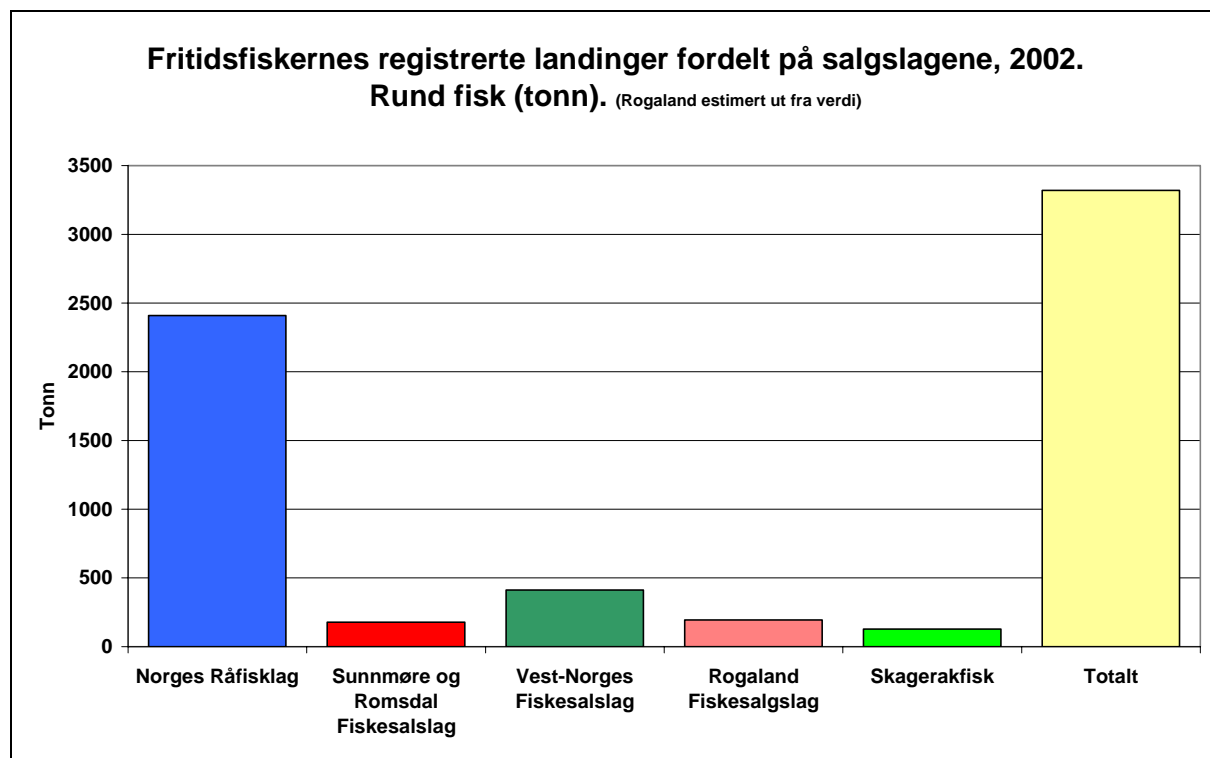
Som omtalt tidligere er det anledning for fritidsfiskere å omsette fangst, men dette må skje gjennom fiskesalgslagene. Noen foretar salg i torghuker og brygger direkte til forbruker med dispensasjon fra salgslagene. Disse får en kaisalgdispensasjon fra salgslagene og fører seddel hvor omsetningen blir registrert. Omsetning som eventuelt skjer til restauranter eller tilfeldige kjøpere vil ikke bli kartlagt i denne undersøkelsen.

Omsetning fra fritidsfiskere gjennom salgslagene 2002

Totalt ble det omsatt 3.320 tonn¹⁴, hvorav 2.480 tonn (75 %) gjennom Norges Råfisklag i 2002. Dette er omtrent som strukturen i det ordinære kystfisket. En undersøkelse foretatt av Fiskeridepartementet av omsetningen fra fritidsfiske i Norges Råfisklags distrikt indikerer at

¹⁴ Tallene som benyttes her bygger på data levert av 5 salgslag. Kvantumet fra Rogaland Fiskesalgslag er estimert ut fra omsetningsverdi.

omfanget av omsetningen er relativt stabil¹⁵. Torsk og sei utgjør hhv. 1.276 og 539 tonn av omsetningen¹⁶. Dette utgjør 55 % av den totale omsatte mengde.

Figur 18: Registrerte landinger fra fritidsfiskere i 2002 fordelt på salgslagene.

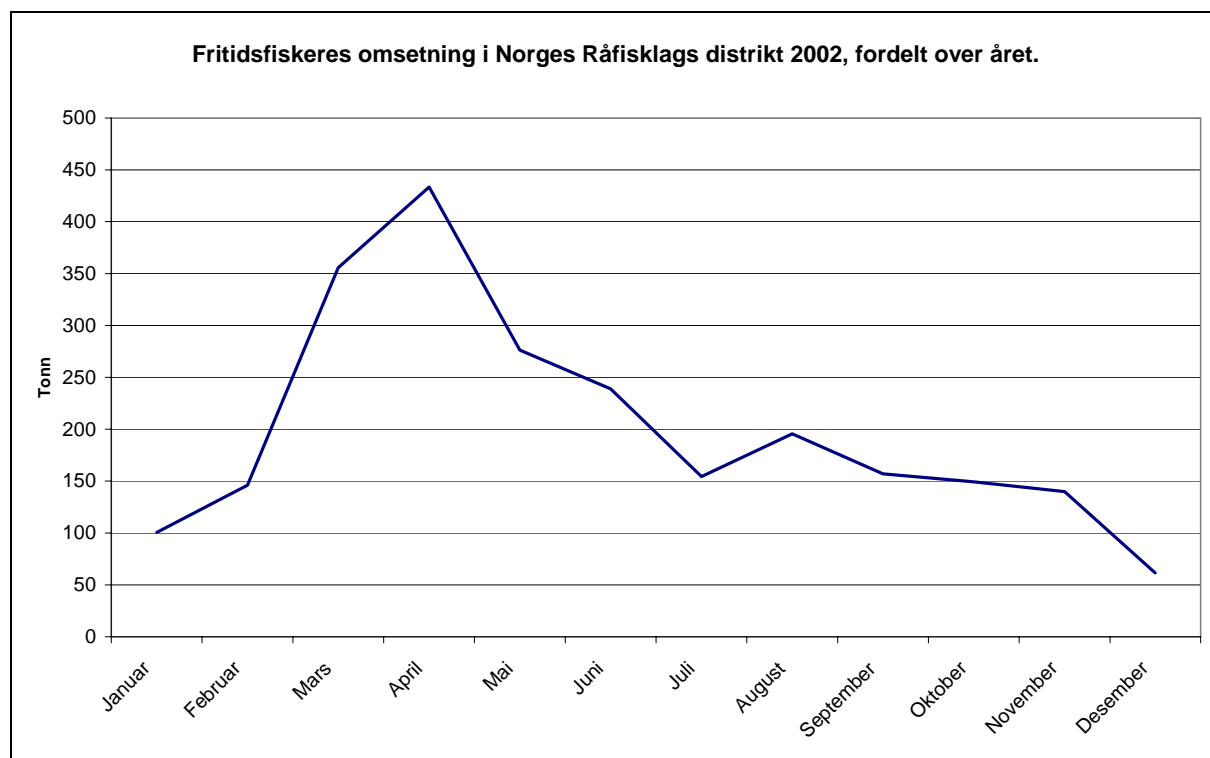
Leveransen av de ulike arter varierer mellom salgslagene. Nær 400 tonn av fangst omsatt i Norges Råfisklag er kamskjell. Dette er i hovedsak fangst som høstes av dykkere. Også krabbe utgjør en betydelig andel. Dette forklarer hvorfor Trøndelagsregionen har den største omsetningen fra fritidsfiskerne. I Sunnmøre og Romsdal Fiskesalslag er det sei som er den klart største arten med 47 % av omsetningen. Torsk og krabbe utgjør omtrent like store mengder, hver med om lag 20 % av omsetningen.

Sei og krabbe er de største artene i Vest-Norges Fiskesalslag. For øvrig er det stor spredning på artene som illustreres av at de fem største artene utgjør bare 40 % av total omsetning. For Skagerakfisk S/L er det ål som er den klart største arten med en tredel av omsetningen.

¹⁵ Fiskeridepartementet 2003: Forslag til vern av norsk kysttorsk m.v. Høringsnotat av 3. oktober 2003.

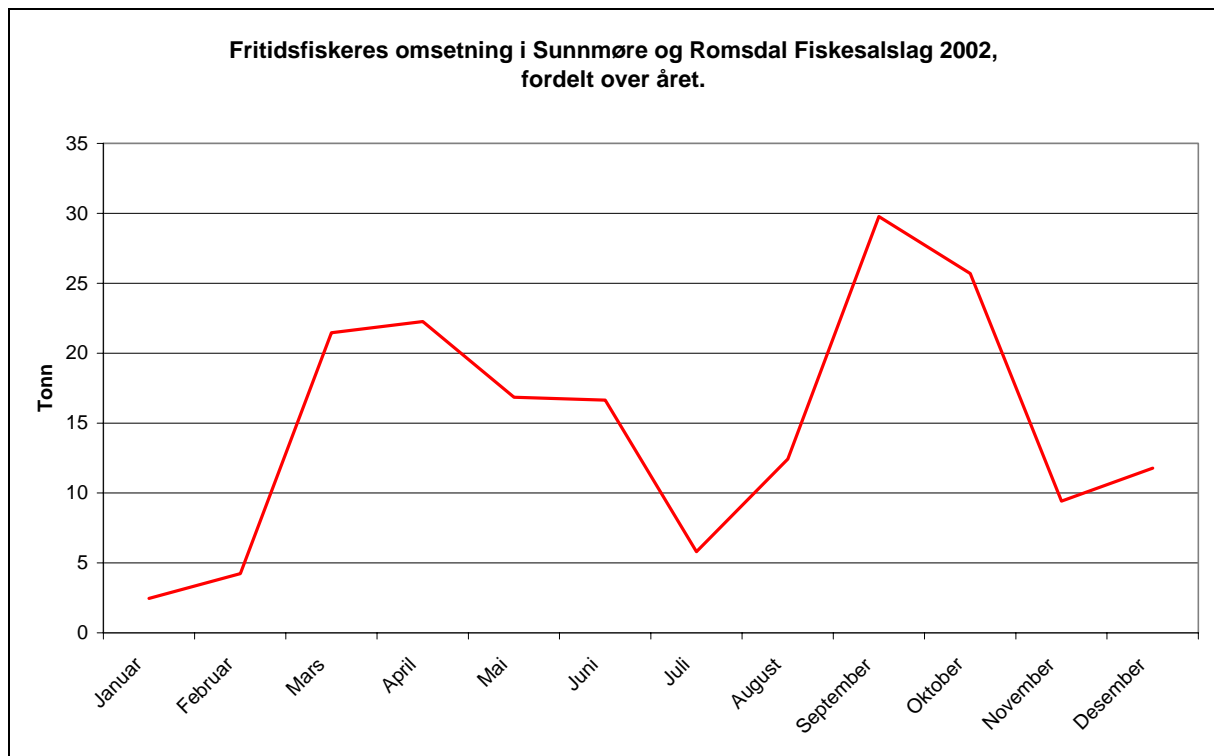
¹⁶ Data fra Norges Råfisklag, Sunnmøre og Romsdal Fiskesalslag, Vest-Norges Fiskesalslag og Skagerakfisk. Tall fra Rogaland Fiskesalslag var ikke tilgjengelig.

Omsetningen gjennom salgslagene er fordelt på 3.395 personer. Dette gir en gjennomsnittlig fangst på ca. 980 kg per person. Den totale verdi av fritidsfiskernes omsetning gjennom salgslagene utgjorde i 2002 i underkant av 40 millioner kroner. Dette er fordelt på 3.395 personer. Noe som gir en gjennomsnittlig omsetning per person på i underkant av 12.000 kroner.

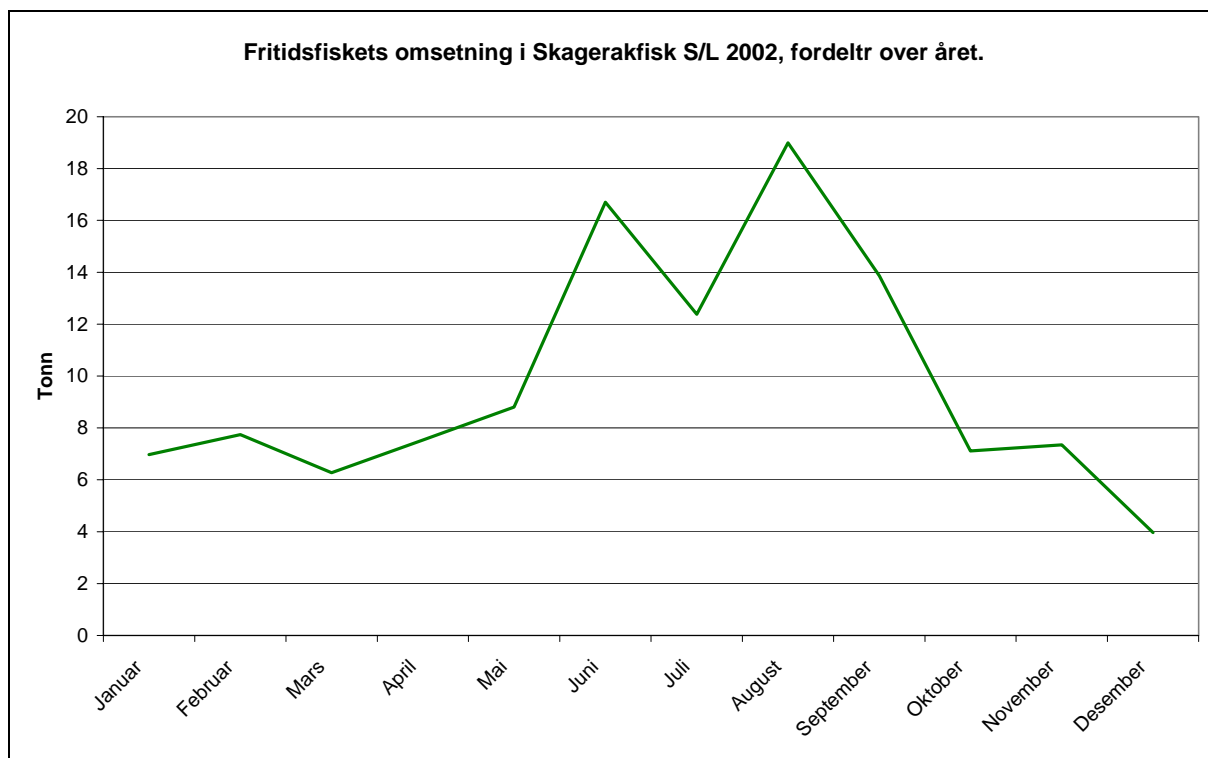
Figur 19: Fritidsfiskeres omsetning gjennom Norges Råfisklag 2002, fordelt over året.

Omsetningen fra fritidsfiske i Råfisklagets distrikt har et klart tyngdepunkt i perioden mars-mai. Leveransene fra fritidsfisket har en profil som er lik den tradisjonelle landingsprofilen til det yrkesmessige kystfisket. Her følger de største landingene sesongfiskeriene på torsk på slutten av vinteren og våren.

Figur 20: Fritidsfiskeres omsetning gjennom Sunnmøre og Romsdal Fiskesalslag 2002, fordelt over året.

I Sunnmøre og Romsdal Fiskesalslag er omsetningen fordelt på to sesonger. Om våren er de dominerende artene torsk og sei, mens det på høsten er sei og krabbefisket som gir relativt stor omsetning. Sei er den klart største arten omsatt av fritidsfiskere i Sunnmøre og Romsdal Fiskesalslag med knapt halvparten av totalvolumet. Det er en klar nedgang i omsetningen midt på sommeren.

Figur 21: Fritidsfiskeres omsetning gjennom Skagerakfisk S/L 2002, fordelt over året.

Profilen på leveransene i Skagerakfisk S/L er noe annerledes enn for Sunnmøre og Romsdal Fiskesalgslag og Norges Råfisklag. Her er det relativt store leveranser i perioden juni – september. En av årsakene til dette er at den mest omsatte arten i Skagerrak er ål, som fiskes i sommermånedene og tidlig høst.

Sild og makrell

Norges Sildesalgslag registrerer også omsetning fra fritidsfiskere. Her er imidlertid omfanget mye mindre enn fra de andre salgslagene. I 2002 ble det levert 669 kg sild av fire fiskere til en samlet verdi av 2.816 kroner. Omsetningen av makrell er noe større.

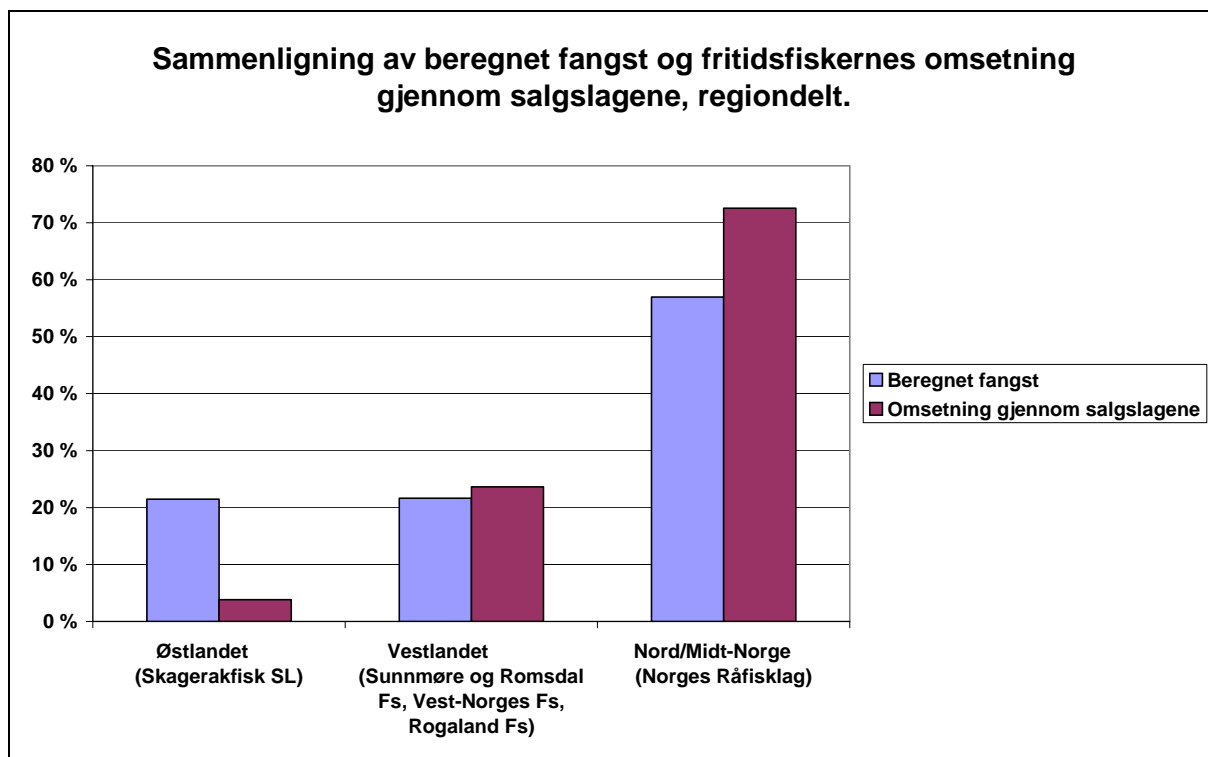
Tabell 1: Fritidsfiskeres omsetning av makrell gjennom Norges Sildesalgslag, 1997 – 2002.

År	Antall fiskere	Kvantum (kg)	Verdi (kr)
1997	30	12.923	50.301
1998	21	12.662	81.361
1999	21	12.416	98.026
2000	15	6.322	58.418
2001	16	5.531	57.968
2002	12	7.140	43.270

Av tabellen kan man se at antallet fritidsfiskere som har omsatt makrell har gått drastisk ned de siste årene. Kvantumet har blitt redusert i samme periode.

Omsetning og fangst

Ovenfor har vi sett at 75 % av kvantumet som omsettes av fritidsfiskere omsettes gjennom Norges Råfisklag, dvs. i Nord- og Midt-Norge. Det er også på det rene at det er mer fisk og større fisk i nord enn i sør. En fritidsfisker som omsetter en fangst har fisket mer enn det han/hun trenger til egen husholdning. Muligheten for en fritidsfisker å få fangster som er større en det som trengs til egen husholdning er klart større i nord enn i sør.

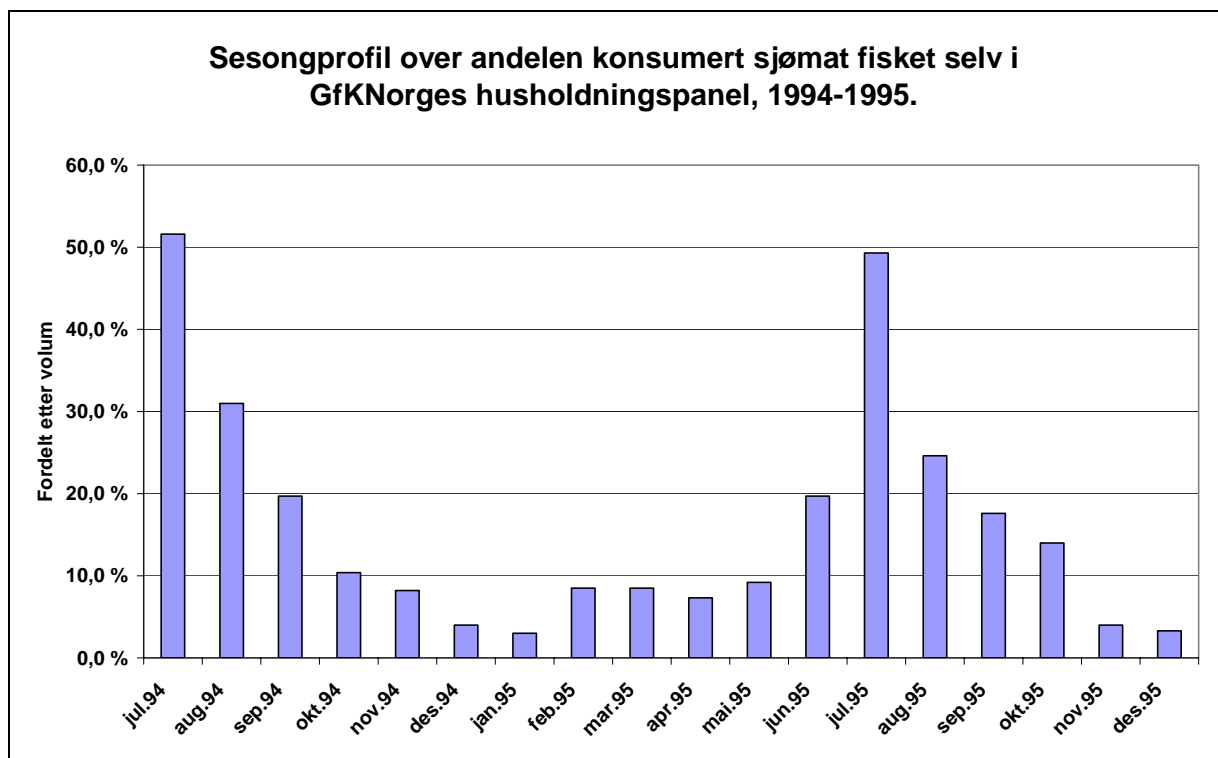
Figur 22: Sammenligning av fritidsfiskernes beregnete fangst og omsetning gjennom salgslagene, regiondelt.

Av figuren ser man en sammenheng mellom relativ fangst og relativ omsetning i de ulike regioner. Østlandet har en lavere omsetning gjennom salgslaget enn det fangstmengden skulle tilsi. Samtidig har Midt-/Nord-Norge en noe høyere omsetningsandel. Østlandet har en mye høyere befolkningstetthet enn i resten av landet. Dette muliggjør nok i større grad omsetning gjennom uoffisielle salgskanaler, slik som direktesalg til restauranter og kjøpmenn. Størrelsen på denne omsetningen har vi ikke tatt som mål å kartlegge i denne omgang. Men det viktigste

elementet i forskjellen i omsetningsgraden mellom nord og sør er nevnt tidligere. Mulighetene for å få en omsettbare fangst er mye større i nord enn i sør.

6.4. Fangstinnsats over året

Ovenfor har vi sett hvordan leveransene fordeler seg over året fra fritidsfiskere som omsetter gjennom salgslagene. Vi skal her følge opp dette temaet for det øvrige fritidsfisket.

Figur 23: Sesongprofil av andelen konsumert sjømat fisket selv i GfKNorges husholdningspanel¹⁷, 1994-95.

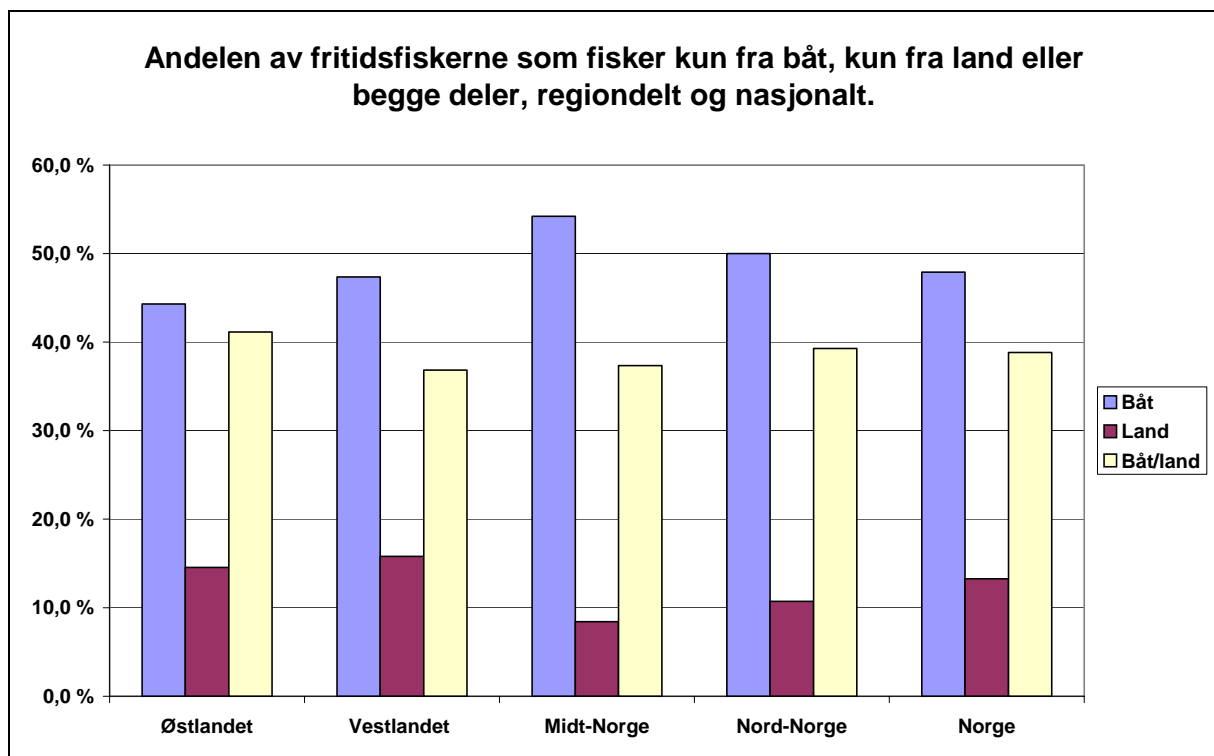
GfK Norge sin konsumundersøkelse kategoriserer fiskekonsumet i "kjøpt", "fisket selv" og "fått som gave". Fordelingen mellom disse viser store variasjoner over året. Andelen konsumert sjømat fisket selv er klart størst i sommermånedene og spesielt høy i juli. I juli er det bare 45 % av konsumet som er "kjøpt" fisk, mens det er 92 % i desember. Kategorien "fisket selv" utgjør hele 51 % i juli, mens den utgjør kun en marginal del i desember. Dette gir en indikasjon om at fritidsfiske har et betydelig omfang i feriemånedene juli. Dette blir enda

¹⁷ Husholdningspanelet består av 1500 husstander, og er representativt for norske husstander med hensyn på handelsfelt, husstandsstørrelse og husmors alder.

tydeligere når vi ser at kategorien "fersk fisk" utgjør 73 % av fiskeforbruket i juli, mens det er 39 % i desember.

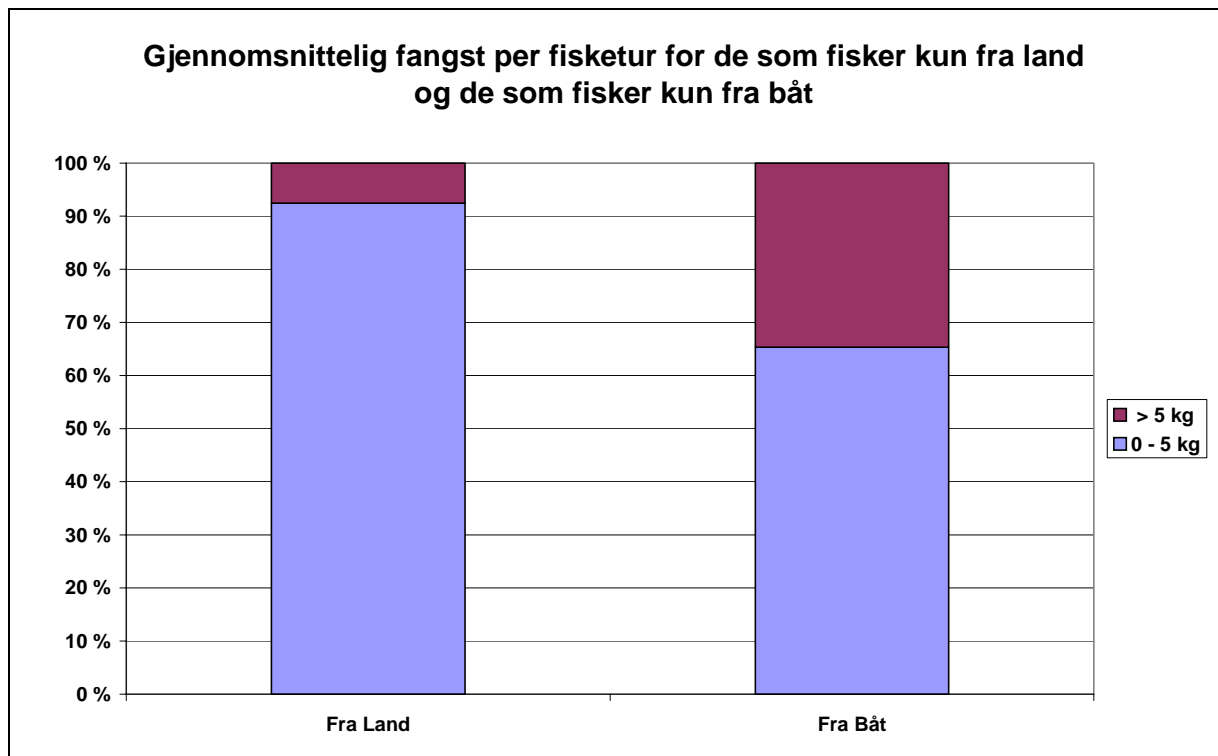
6.5. Fangstevne

Vi har tidligere slått fast at mengden og størrelsen på fisken som fiskes i hovedsak er avhengig av den geografiske lokaliseringen til fiskeren. De som fisker i nord har større mulighet til å få mye fisk enn de som fisker i sør. En annen faktor som spiller inn er selvsagt fiskerens kompetanse. Kompetanse til å fiske er sammensatt. Bruk av ulike redskaper er et moment og krever noe form for opplæring og erfaring for å bli god. Fiskefrekvensen til den enkelte fisker er et annet moment. En som fisker ofte kjenner de lokale forholdene godt og vil ha mulighet til å få mer fisk i "sitt" område enn en som fisker sjelden. Bruk av teknisk utstyr, som ekkolodd og GPS, kan i mange tilfeller øke effektiviteten til de som mangler lokalkunnskap. Det faktum at det blir stadig færre yrkesfiskere og "fiskerbønder" gjør at stadig færre av oss har faktisk fiskerikompetanse. Økningen i teknisk kompetanse, bruk av ekkolodd etc., oppveier til en viss grad dette og gjør at mange fritidsfiskere har god fangstevne.

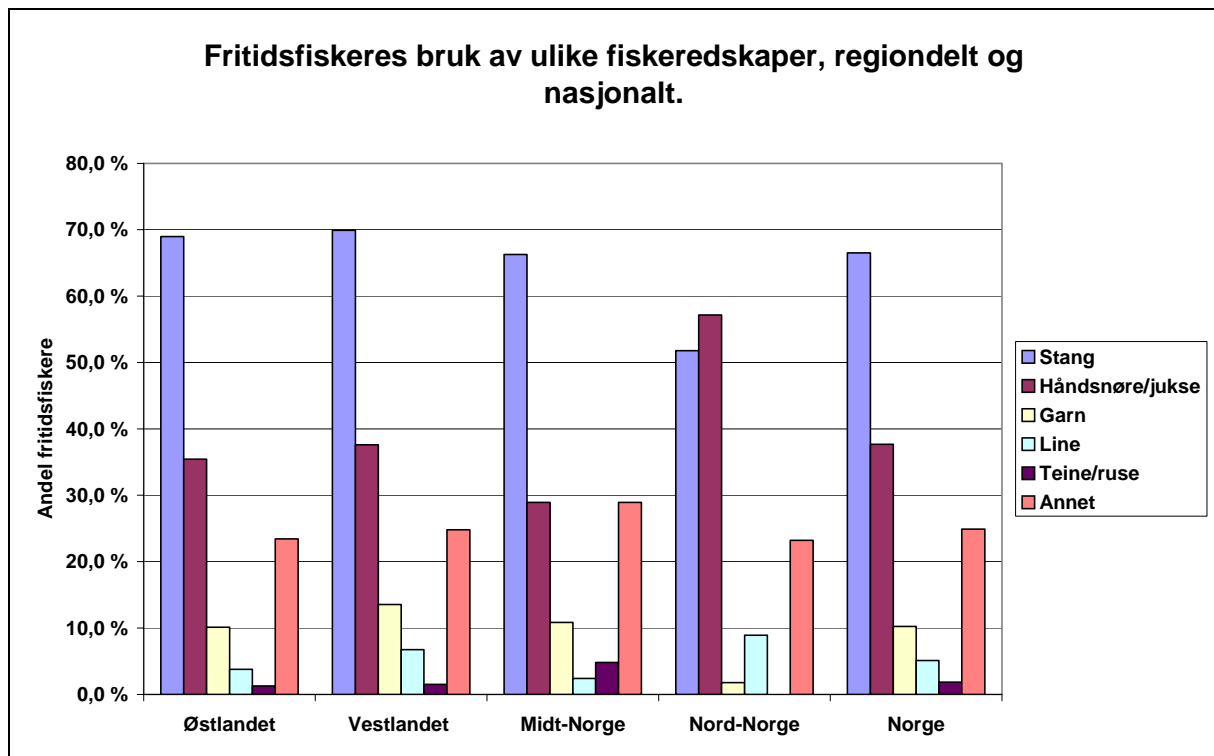
Figur 24: Andelen av fritidsfiskere som fisker kun fra båt, kun fra land eller begge deler, regionalt og nasjonalt.

Svært mange fritidsfiskere fisker utelukkende fra båt. Det er også en stor andel som har fisket både fra båt og fra land. På landsbasis oppgir hele 87 % at de har fisket utelukkende fra båt eller har fisket fra begge deler siste år. Når en tar i betraktning antall fritidsbåter i Norge er ikke dette overraskende. Andelen som utelukkende fisker fra båt er noe høyere i Midt-Norge enn i resten av landet. Samtidig er andelen som fisker fra land noe mindre i denne regionen. Fordelingen mellom båt og land må kunne sies å være forholdsvis jevn for hele landet.

Figur 25: Gjennomsnittlig fangst per fisketur for de som fisker kun fra land og kun fra båt.

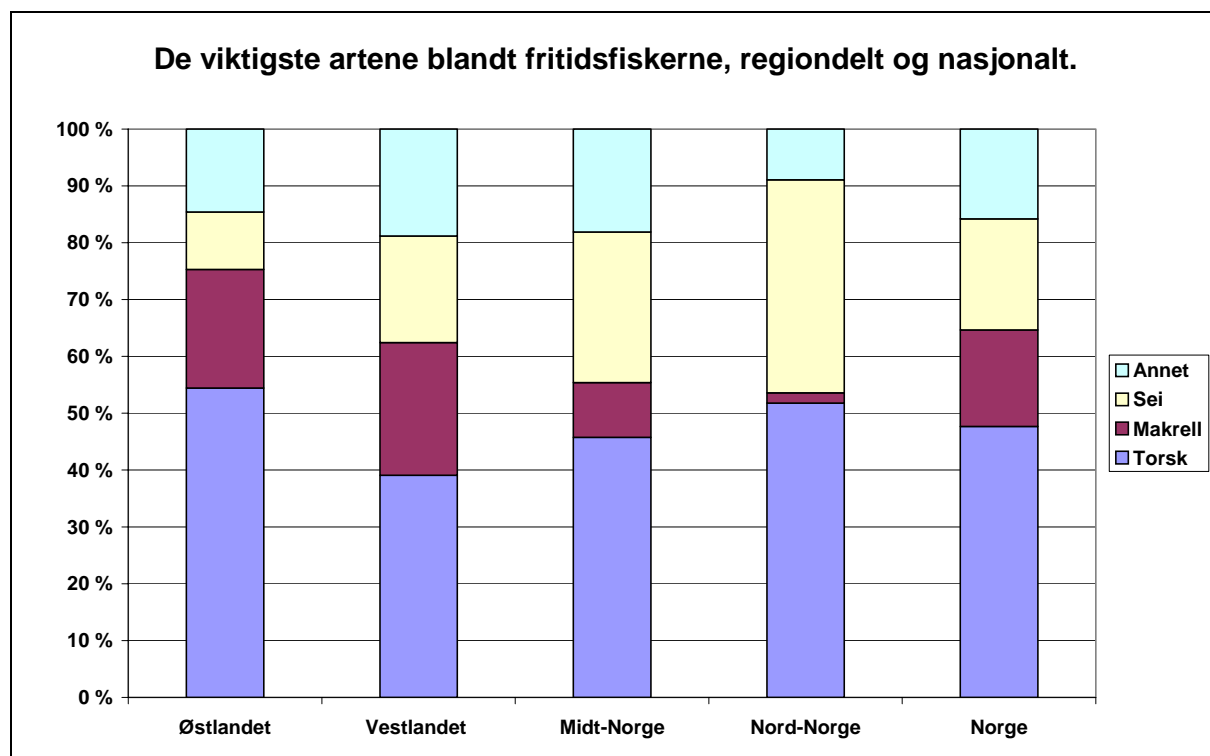
Av de som fisker utelukkende fra båt oppgir 35 % at de får mer enn 5 kg i gjennomsnitt per fisketur. Det tilsvarende tallet for de som utelukkende fisker fra land er 8 %. De som fisker fra båt har mye større fleksibilitet med hensyn til fiskeplass og redskapsbruk enn de som fisker fra land. Sett i lys av dette er det naturlig at de som fisker fra båt har større mulighet til å få fisk enn de som fisker fra land.

Figur 26: Fritidsfiskeres bruk av ulike fiskeredskaper, regiondelt og nasjonalt. (Den enkelte kunne gi flere svar, derfor blir summen fra hver region mer enn 100 %)

Stang er den vanligste fiskeredskaperen blant fritidsfiskere i Norge, fulgt av håndsnøre/jukse og garn. I Nord-Norge er det en litt større andel som primært fisker med håndsnøre/jukse enn med stang. Det er også en betydelig mindre andel som fisker med garn i Nord-Norge enn i resten av landet. Som vi tidligere har vist er fangstevnen med stang/håndsnøre generelt sett betydelig større i nord enn i sør. For å få fisk til egen husholdning er det ofte ikke nok å bruke stang/håndsnøre i sør. Da kan garn være en løsning for mange.

6.6. Arter, størrelse og mengder

Figur 27: De viktigste artene blant fritidsfiskerne, regiondelt og nasjonalt.

På nasjonalt plan er torsk, sei og makrell de viktigste artene for fritidsfiskerne. Torsk er en klar ener i samtlige regioner. Makrell er en klar nummer to på Østlandet og Vestlandet, men blir mindre viktig lengre nord. Sei er den nest viktigste arten fra Midt-Norge og nordover.

6.7. Kontroll av fritidsfiske

Fiskeridirektoratets oppsynsbåt K/O Munin driver fiskerioppsyn med primærområde fra Rogaland til Svenskegrensa fra mai til begynnelsen av august, samt i hummersesongen (oktober). Tidligere opererte to fartøy fra Fiskeridirektoratet på denne kyststrekningen, men nå er det bare ett. Da de var to fartøy beslagla de på det meste 800 enheter (teiner/ruser/garn/flytegarn) på en sesong. Beslagene har blitt redusert de siste årene på grunn av redusert kontrollvirksomhet. Det som beslaglegges er i hovedsak umerkede redskaper. De som merker redskapene følger i hovedsak regelverket. Enkelte merker redskapen med flere navn, eks. familiemedlemmer, slik at de kan øke redskapsmengden. For å kunne ta disse må

de observere at de trekker redskap med andres navn, noe som er meget vanskelig. De fleste fritidsfiskerne følger regelverket med hensyn til redskapsbegrensningene. Fiskeridirektoratets oppsyn er av den oppfatning at omfanget av svartsalg/ordinær omsetning blant fritidsfiskere er svært begrenset i sør grunnet små fangstmengder. Det er mer utbredt fra Møre og nordover der mulighetene for å gjøre forholdsvis gode dagsfangster er tilstedet. Oppsynet har inntrykk av at omfanget av fritidsfiske, spesielt i fellesferien, har vært forholdsvis stabilt de siste årene.

7. Oppsummering

Fritidsfiske er en samlebetegnelse som omfatter svært mange ulike former for fiske. Begrepet dekker over en rekke ulike betegnelser som mataukfiske, sportsfiske og rekreasjonsfiske mv. Omfanget og karakteren av fritidsfisket i sjøen er i liten grad kartlagt systematisk. I "Utredning om fritidsfiske i sjøen" fra 1994, ble det samlet tilgjengelig informasjon så langt den forelå på daværende tidspunkt. Data som foreligger om fritidsfiske i sjøen er oftest biprodukt av undersøkelser om befolkningens fritidsaktiviteter, eller biprodukt av undersøkelser hvor hovedinteressen er fiske i ferskvann og fiske på anadrome arter. De tidligere anslag på omfanget av fritidsfiske i sjøen ble også gjort før det nye regelverket innførte redskapsbegrensninger. De begrensningene på redskapsbruk som ble innført skulle isolert sett resulterte i at fangstene fra fritidsfisket ble redusert. For et mindre antall aktører som benyttet store redskapsmengder vil fangstene ha blitt redusert. Gjennom de siste tiår har det imidlertid pågått endringer av demografisk karakter, endringer i fritidsmønster og ikke minst i fartøy- og utstyrsteknologi som kan ha bidratt til økte fangster for et relativt stort antall fritidsfiskere.

Tall fra bl.a. SSB viser at deltagelsen i fritidsfisket i sjøen har vært forholdsvis stabil, på rundt 40 %, fra 1970 og frem til i dag. I samme periode har befolkningen økt med rundt 17 %, slik at det er flere fritidsfiskere i dag enn for 30 år siden. I de fleste vestlige land har andelen fritidsfiskere i befolkningen trolig økt i etterkrigstiden. Økonomisk vekst, gunstigere arbeidstid, mer lønn og ferie, økt mobilitet og bedre infrastruktur i samfunnet er hovedfaktorer som antatt har ført til at friluftsliv inkludert fiske har fått økt utbredelse i befolkningen.

Norske fritidsfiskere har langt større aktivitet i saltvann enn sine utenlandske likesinnede. En årsak til dette ligger i bosetningsmønster, god tilgjengelighet på fiskeressurser og fritidskultur. I Norge bor store deler av befolkningen i umiddelbar nærhet til kysten. I tillegg finner vi et stort antall fritidsboliger. Småbåtregisteret har over 340.000 registrerte fritidsfartøyer per 31.12.2003. Undersøkelser viser at nærmere 90 % av fritidsfiskerne fisket fra båt siste år.

Fritidsfiskerne utgjør ikke en ensartet gruppe. Den består av alt fra folk som fisker tilnærmet profesjonelt og leverer fangst gjennom salgslagene for forholdsvis store verdier, til folk som fisker tilfeldig hvor fiske er en bi-aktivitet knyttet til andre formål. Når folk angir grunner for deltagelse i fritidsfiske framheves mulighet til selv å skaffe fisk, samvær med familien,

avkobling fra hverdagen og naturopplevelsen. Fritidsfiskerne som leverer fangst gjennom salgslagene er en liten gruppe i forhold til den totale massen av fritidsfiskere. I 2002 leverte fritidsfiskere drøyt 3.300 tonn gjennom salgslagene, hovedsakelig torsk og sei.

Undersøkelser av fritidsfisket på 70 og 80-tallet indikerte at totalfangsten i sjøen lå rundt 30.000 tonn. Beregninger fra konsumundersøkelser av norske huster fra 1996-2002 viser at konsum av selvfanger fisk og fisk fått i gave utgjør over 43.000 tonn. Den delen av konsumet som består av fisk mottatt som gave er nok også i hovedsak "overskudd" fra fritidsfisket. Fordelingen av konsumert fisk kategorisert som "kjøpt", "fisket selv" og "fått som gave" varierer stort over året. Den andelen av sjømatforbruket som er selvfisket er klart størst i sommermånedene og spesielt høy i juli. Kategorien "fisket selv" utgjør over 50 % i juli, mens den utgjør kun en marginal del i desember. Dette vitner om at fritidsfiske er en populær sommeraktivitet knyttet til hytteliv og ferier.

Vi gjennomførte gjennom MMI to spørreundersøkelser i siste kvartal 2003 om fritidsfisket i sjøen for befolkningen over 15 år. I disse spørreundersøkelsene var det 43 prosent som oppga at de hadde fisket i sjøen siste år, dvs. ca. 1,5 millioner mennesker. Gjennomsnittsalderen blant fiskerne i denne undersøkelsen var 45 år og 40 % av dem var kvinner. Deltagelsen var størst på Vestlandet og i Nord-Norge med 57 %, og minst på Østlandet med 32 %. Selv med en lavere deltagelse på Østlandet enn i resten av landet, var det nesten 630.000 mennesker som fisket i sjøen på Østlandet i 2003. Stang er det mest brukte fiskeredskapet blant fritidsfiskere, fulgt av håndsnøre/jukse og garn. Torsk, sei og makrell er de viktigste artene for fritidsfiskerne på landsbasis. I Nord-Norge var den årlige gjennomsnittsfangsten på drøyt 83 kg, mens den var 16 kg på Østlandet. På landsbasis var gjennomsnittsfangsten 30 kg rund fisk i året. Data fra vår undersøkelse viser at det ble fisket ca. 10.000 tonn i hver av regionene; Østlandet, Vestlandet og Midt-Norge. I Nord-Norge var fangsten knapt 18.000 tonn. Bygd på hva den norske befolkning sier at det fiskes i fritiden får vi derved en samlet fangstmengde på 48.000 tonn. Fangstmengden virker ikke urimelig om en sammenligner med fritidsfisket i sjøen i Sverige som utgjør 34.500 tonn.

Referanser

- Arvesen, Elias 1994: Nye fremstøt mot småfiskerne – Om fritidsfisket i Vest-Norge. Norges Fritids- og småfiskerforbund.
- Bengtsson, Bo (red), Robin Lundgren og Gunnar Johansson 2000: Fiske 2000 – En undersökning om svenskarnas sport- och husbehovsfiske. Finfo 2000:1. Fiskeriverket.
- Berge, Sigrid 1996: Anskaffelse av fisk og fiskevarer. Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning, Notat 1996:7.
- Fiskeridepartementet 2003: Forslag til vern av norsk kysttorsk m.v. Høringsnotat av 3. oktober 2003.
- Fiskeridepartementet 2003: Forslag til vern av norsk kysttorsk m.v. Høringsnotat av 3. oktober 2003.
- Fiskeridirektoratet 2004: Fiskefartøy og fiskarar, konsesjoner og årlege deltagaradgangar 2002. (www.fiskeridir.no).
- Flesland, Sissel og Kristin Lien 2001: Norsk konsum av sjømat. Eksportutvalget for fisk.
- Flesland, Sissel og Kristin Lien, 2001: Norsk konsum av sjømat. Foredrag. Eksportutvalget for Fisk. 2001.
- Flaaten, Ola and Frode Skjold 1997: The consumption of salmon and other fish and fish products by Norwegian households – some preliminary findings. The European Association of Fisheries Economists IXth Conference, Quimper 28-30 April 1997. The Norwegian College of Fishery Science, University of Tromsø.
- Fritidsfiskeutvalget 1994: Utredning om fritidsfiske i sjøen.
- Hallenstvedt, Abraham 2001: Fritidsfiske og turistfiske som forvaltningsproblem. Arbeidsnotat i serie samfunnsfaglig fiskerirådgivning.
- Hallenstvedt, Abraham og Ivar Wulff, 2001: Fisk som agn – Utenlandsk turistfiske i Norge. Rapport fra et fellesprosjekt Norges Fiskarlag og Norges Turistråd. Norges Fiskerihøgskole, Universitetet i Tromsø 2001.
- Hallenstvedt, Abraham og Ivar Wulff, 2002: Turistfiske som inntektskilde. Rapport utarbeidet for Norges Turistråd. Norges Fiskerihøgskole, Universitetet i Tromsø 2002.
- Hansen, Henning og Bjørn Otto Dønnum 2000: Fritidsfiske – en spørreundersøkelse blant befolkningen i Akershus. Norges Jeger og Fiskeforbund.
- Kappell, Jan 2003: Numbers of Anglers in Europe - Working paper, 25.03.2003. (www.eea-europe.org)

- Lien, Kristin 2003: Markedsrapport Norsk Konsum av Sjømat. Eksportutvalget for fisk, februar 2003.
- Nøstvik, F. & T. Pedersen (1999): Catching cod for tagging experiments. Fisheries Research 42 (1999), 57-66.
- Pedersen, Kjell-Arne (2000): Effekter av agntype, maskevidde og settetidspunkt på fangsteffektivitet og størrelsessammensetning i fiske med torsketreiner. Fiskerikandidatoppgave i redskapsteknologi og ressursbiologi. Norges Fiskerihøgskole, UITØ, 2000.
- Statistisk Sentralbyrå 1997: Levekårsundersøkelsen 1997: boforhold, fritid og vold. www.ssb.no
- Statistisk Sentralbyrå 2001: Levekårsundersøkelsen 2001. www.ssb.no
- Svåsand, Terje, Tore S. Kristiansen, Torstein Pedersen, Anne Gro Veia Salvanes, Rolf Engelsen, Gunnar Nævdal og Mariann Nødtvedt (2000): The enhancement of cod stocks. Fish and Fisheries, 2000, 1, 173-205. Blackwell Science Ltd.
- Tema Nord 1994: Fritids- og turistfiske. Nordiska ministerrådet, København 1994.
- Tema Nord 2000: Economic value of recreational fisheries in the Nordic countries. Nordiska ministerrådet, København 2000.
- Aas, Ø. 1992. Barns fritid, friluftsliv og fiskevaner. En undersøkelse blant 5.-9. klassinger i Harstad, Steinkjer og Engerdal. (Leisure, recreation and fishing habits among children 1 to 16 years of age. A study in the municipalities Harstad, Steinkjer and Engerdal in Norway). - NINA Oppdragsmelding 181: 1-41.
- Aas, Ø. 1992. Fritidsfiskevaner hos den voksne befolkningen i Harstad, Steinkjer og Engerdal. En sammenlignende undersøkelse. (Leisure fishing habits among persons 16 years of age and older in the Norwegian municipalities Harstad, Steinkjer and Engerdal). - NINA Oppdragsmelding 180: 1-48.
- Aas, Øystein , udatert: Spørreskjema om ulovlig fiske etter laks, sjørørret eller sjørøye og oppsynstjenesten i sjøen.
- Aas, Øystein 1990: Norsk fritidsfiske i sjøen i 1988/1989. I Kleiven, Jo 1990: Oljeleting og friluftsliv ved kysten: rapport fra et forprosjekt / redaktør Jo Kleiven. Rapport fra Olje/friluftsliv-prosjektet; nr. 1. Lillehammer: NINA ; Trondheim: KOMMIT, (1990).
- Aas, Øystein 1993: Fritidsfiske. I Kaltenborn, Bjørn P. og Marit Vorkinn 1993: Vårt Friluftsliv – Aktiviteter, miljøkrav og forvaltningsbehov. NINA Temahefte nr. 3.
- Aas, Øystein 1994: Fritidsfiske etter anadrom laksefisk i saltvann – et forprosjekt. Østlandsforskning.
- Aas, Øystein 1995: Fritidsfisket i Norge: Endringer 1970 – 1993 og geografiske forskjeller. Rapport nr. 18/1995, Østlandsforskning.

Vedlegg 1. Lovverkets begrensninger og muligheter

Fiskermanntallet

Fiskermanntallet er dokumentasjon for status som yrkesfisker. Fiskermanntallet føres på grunnlag av opplysninger om privatpersoners tilknytning til fiske og fangst slik at det kreves en viss inntekt og aktivitet i slik næringsvirksomhet for å være registrert. Fiskermanntallet brukes blant annet i forbindelse med sosiale særordninger for fiskere. Videre brukes registeret ved tilståelse av støtte i henhold til ulike støtteordninger som linegnetilskudd og garantilott. Fiskermanntallet blir lagt til grunn også i andre sammenhenger. Tillatelse til innføring av fiske- og fangstfartøy i registeret over merkepliktige norske fiskefarkoster og tillatelse til å erverve eiendomsrett til slikt fartøy kan gis når vedkommende har hatt en bestemt aktivitet i fiske, se blant annet deltagerloven § 6. Et krav om aktivitet i fiske fastsettes også for tildeling av spesielle tillatelser til å drive fiske, se deltagerloven §§§ 6, 7 og 12. Fiskermanntallet er i praksis gjort direkte gjeldende ved at det er henvist til manntallet i en rekke forskrifter om adgang til å delta i ulike fiskerier. Bakgrunnen for dette er som nevnt at manntallet er et register som viser en persons aktivitet i fiske- eller fangstvirksomhet.

Manntallet er organisert todelt, blad A og blad B.

Blad A er et register over personer som har fiske eller fangst som binæring. For å bli tatt opp på blad A kreves at vedkommende driver et yrkesmessig fiske og antas å få en inntekt av fiske oppgitt til beskatning i kommende manntallsår tilsvarende halvparten av folketrygdens grunnbeløp (1 G = ca. 56.000 kr i 2003). Den som er beskjeftiget i full virksomhet i tillegg til fiske kan ikke tas opp i manntallet selv om inntektsvilkårene er oppfylt. Med full virksomhet i tillegg til fisket menes inntekt fra annet yrke eller næring som overstiger 4 G. Det er i tillegg egne regler for pensjonister.

For å bli tatt opp på blad B kreves at vedkommende antas å få minst 20 ukers full beskjeftigelse i fiske eller fangst i kommende manntallsår, og at inntekten som oppgis til beskatning fra denne virksomheten skal tilsvare minimum 1 G. Den som er fullt beskjeftiget i annet yrke eller næring i tillegg til fiske kan ikke tas opp på blad B selv om vilkårene for driftstid og inntekt er oppfylt. I tillegg må inntekt av fiske utgjøre minst 2/3 av samlet inntekt. Personer som ved siden av fiske driver selvstendig næringsvirksomhet med ansatt personell,

skal ansees å ha denne virksomheten som hovedyrke. De kan følgelig ikke tas opp på blad B. Full alderspensjon regnes som full virksomhet utenom fiske.

Anvendelsen av fiskermanntallet må sies å ha endret seg over tid. Opprinnelig ble manntallet brukt som et grunnlag for å sikre fiskerne en rekke sosiale rettigheter. Etter hvert har registeret blitt tatt i bruk som referanse, vilkår, parameter o.a. for å bli ansett som fisker i henhold til for eksempel deltagerloven.

Deltagerloven

Formålet med lov av 26. mars 1999 nr. 15 om regulering av deltagelsen i fisket er hovedsakelig å kunne begrense antall fartøy som kan delta i fisket. Etter gjeldende rett får deltagerloven bare anvendelse på fartøy som brukes ervervsmessig i fiske eller fangst. Definisjonen på ervervsmessig fiske eller fangst er at vedkommende yrkesutøver har fiske eller fangst til levevei alene eller sammen med annen næring. I praksis betyr dette at vedkommende står på blad A eller B i fiskermanntallet. Fritidsfisket faller således utenfor deltagerlovens virkeområde.

Saltvannsfiskeloven – begrensninger i utøvelsen

Etter gjeldende bestemmelser er det en del regler som regulerer fritidsfisket. Lov av 3. juni 1983 om saltvannsfiske m.v. gjelder fiske i sjøen unntatt fiske etter anadrome fiskeslag (laks, sjøørret etc.). Loven retter seg mot norske borgere og personer bosatt i Norge som fisker i farvann under norsk jurisdiksjon. Likt med person bosatt i Norge gjelder enhver som driver fiske og fangst med norsk fartøy.

Ut fra saltvannsfiskelovens § 1 gjelder ikke loven utlendingers fiske, derunder fritidsfiske, men for utlendinger som ikke er bosatt i Norge er det gitt bestemmelser i fiskerigrenseloven.

Retten til å delta i fiske er regulert i andre lovhemler enn saltvannsfiskeloven. Forutsatt at det foreligger adgang til å fiske, kan saltvannsfiskeloven direkte eller gjennom forskrifter sette begrensninger for utøvelsen av fiske. Loven skiller ikke mellom fritidsfiske og ervervsmessig fiske, jfr. § 2, og loven får dermed anvendelse på alt fiske i sjøen utøvet av personer bosatt i Norge. Loven får direkte anvendelse på fritidsfiskere for eksempel når det gjelder orden på fiskefeltet, merking av redskaper, redskapsbegrensninger osv.

Saltvannsfiskeloven – tidligere regler for fritidsfiske

I lovens §§ 4 og 5 har Fiskeridepartementet omfattende hjemler til å regulere utøvelsen av alt fiske. I 1997 ble § 4a tilføyd ved lov. Denne paragrafen omhandler nye bestemmelser for redskapsbegrensninger for ikke-manntallsførte fiskere, her fritidsfiskere. Før dette var det særskilte utøvelsesbegrensninger for fritidsfiske på beskyttede arter, som torsk og sild. Ved fritidsfiske etter sild var det kun tillatt å fiske med håndsnøre eller ett garn til egen husstand. Husstanden kunne ikke sette flere garn og det var forbudt å omsette silda.

Ved fritidsfiske etter torsk nord for 62° N var det gitt bestemmelser om både redskapsbegrensninger og kvantumsbegrensninger. Husstanden kunne fiske med ett garn, en line med inntil 100 angler, 3 ruser/teiner og håndsnøre(r). Med disse redskapene kunne det likevel ikke fiskes ut over husstandens eget behov. Håndhevelsen av kvantumsbegrensningen ble stadfestet av Høyesterett i dom Rt. 1992 s. 432 flg. (Fritidsfiskeutvalget). En fritidsfisker i Vesterålen i Nordland hadde fisket 100 kg torsk som han ville gi til sin datter i Bodø og 200 kg torsk som han ville gi til sin sønn i Trondheim. Høyesterett fastslo at det for disse kvanta ikke var tale om fiske til egen husholdnings behov. Hovedhensynene bak bestemmelsene om artsbestemte begrensninger i fritidsfiske var lav beskatning og rimelig fordeling.

I tillegg til artsspesifikke begrensninger i fritidsfisket var det tidligere lokale forskrifter hjemlet i Saltvannsfiskeloven som omhandlet fritidsfisket. Blant disse kan nevnes:

- Forskrift av 4. oktober 1989 om forbud mot sportsfiske (les fritidsfiske) i sjøen søn- og helligdager i Lofoten oppsynsområde.
- Forskrift av 4. oktober 1989 om forbud mot sportsfiske (les fritidsfiske) i sjøen søn- og helligdager under vinterfisket i Fosnes, Namdalseid, Nord-Trøndelag.

Saltvannsfiskeloven - dagens regler for fritidsfiske

Bestemmelsene om fritidsfisket har sitt grunnlag i to forskjellige lover. Fisket i sjøen etter marine arter reguleres av *Lov om saltvannsfiske* ved Fiskeridepartementet. Fiske av **anadrome fiskeslag** i sjøen (laks og ørrett og sjørøye) reguleres av *Lov om laksefisk og innlandsfisk* ved Miljøverndepartementet.

Alle norske statsborgere og personer bosatt i Norge har i utgangspunktet rett til å fiske innenfor fiskerigrensen på 12 nautiske mil. Utenlandske statsborgere som ikke har fast bopel i Norge har lov til å drive sportsfiske med håndredskap, men de kan ikke selge fisken (Jfr. Fiskerigrenseloven).

Saltvannsfiskeoven § 4a omhandler redskapsbegrensninger for ikke-manntallsførte fiskere.

§ 4a. Redskapsbegrensning for ikke-manntallsførte fiskere

Med mindre departementet bestemmer noe annet med hjemmel i § 4, kan person som ikke er registrert i manntall for fiskere og fangstmenn m.v. (fiskermanntallet), drive fiske med følgende redskaper:

- a) håndsnøre, fiskestang og en maskindrevet juksa eller dorg*
- b) garn med samlet lengde på inntil 210 meter*
- c) liner med opptil 300 angler*
- d) inntil 20 teiner eller ruser*

Det er forbudt for ikke-manntallsførte fiskere å fiske med trål, snurrevad og not. Departementet kan gi dispensasjon for bruk av landnot.

Fra et enkelt fartøy kan det ikke fiskes med større antall redskap enn nevnt i første ledd.

Departementet kan fastsette forskrifter om utforming av redskap, hva som er å anse som redskap og om gjennomføring av fritidsfiske etter denne paragraf.

Tilføyd ved lov 13 juni 1997 nr. 41.

Hver enkelt fritidsfisker kan kombinere disse redskapstypene i den mengden som er oppgitt. Dersom det er to eller flere fritidsfiskere ombord i ett fartøy, gjelder redskapsbegrensningen pr. fartøy og ikke pr. person.

Fiske av anadrome fiskeslag i sjøen¹⁸

I sjøen er fritidsfiske med stang og håndsnøre etter anadrome laksefisk tillatt for alle. Det er ikke nødvendig å betale fiskeravgift for sportsfiske i sjøen. Fiske med faststående redskaper (kilenot, lakseverp og krokarn) er forbeholdt grunneieren. Laks, sjørret og sjørøye kan fiskes med stang fra land i sjøen hele året.

¹⁸ Kilde: "Kysten er din" – regler for fiske og ferdsel langs kysten. Utgitt av Fiskeridirektoratet.

Fra båt kan det fiskes etter sjørørret og sjørøye med stang og håndsnøre i perioden f.o.m. 1. juni t.o.m. 4. august. I Finnmark er fisketiden f.o.m. 1. mai t.o.m. 4. august. I Oslo og Akershus er det tillatt å fiske etter sjørørret og sjørøye fra båt hele året. For fiske etter laks fra båt gjelder ulike fisketider etter hvert enkelt fylke. Tidsrommet følger fisketiden for kilenot (se nedenfor).

Nærmere enn 100 meter fra munningene til vassdrag som fører anadrome laksefisk er det kun tillatt å fiske i den fisketid som gjelder for det aktuelle vassdraget. Utenfor de fleste vassdrag som fører anadrome laksefisk er det i tillegg fastsatt fredningssoner med spesielle regler for fiske.

Fisketider i vassdrag og fiskeregler i fredningssoner fastsettes av fylkesmannen i det enkelte fylke, og opplysninger om gjeldende regler kan fås ved henvendelse til fylkesmannens miljøvernavdeling.

Fiske med laksedorg og oter er ikke tillatt på strekningen f.o.m. Østfold t.o.m. Troms. I Finnmark er fiske med dorg og oter tillatt f.o.m. 1. mai t.o.m. 4. august.

Det er ikke tillatt å fiske etter anadrome laksefisk med garn. Det er enhver fiskers plikt å vurdere faren for å få laksefisk når en fisker etter saltvannsfisk med garn. I tillegg skal alle fritidsfiskere som setter garn med maskevidde på 35 mm eller mer i perioden f.o.m. mai t.o.m. 30. september senke garnet slik at hele fangstdelen står minst 3 meter under havoverflaten til enhver tid. Dersom en likevel får laksefisk i garnet er en forpliktet til å sette fisken ut igjen. I Troms, Nordland, Nord Trøndelag, Sør Trøndelag, Sogn og Fjordane og deler av Hordaland er det åpnet for fiske etter rømt oppdrettsfisk med settegarn med maskevidde 58 mm eller mer f.o.m. 1. oktober t.o.m. 28. februar.

Av faststående redskap er det kun tillatt å fiske med lakseverp, krokgarn og kilenot. Fiske med faststående redskaper kan kun utføres på eller i direkte tilknytning til grunn som eies av fiskeren, eller der han/hun har tillatelse fra grunneier. Det er et krav om at man registrerer seg hos fylkesmannen, senest en måned før fiskesesongen tar til.

For fiske med lakseverp og kilenot gjelder en ukentlig fisketid fra mandag kl 18.00 til fredag kl 18.00, med unntak for Troms hvor ukentlig fisketid er fra mandag kl 18.00 til torsdag kl 18.00, og Namdal politidistrikt i Nord Trøndelag hvor ukentlig fisketid er fra mandag kl 15.00

til fredag kl 15.00. Den ordinære fisketiden for fiske med lakseverp og kilenot varierer mellom de enkelte fylker. Det kan også være lokale variasjoner innenfor fylkene.

Fiske med krokgarn er ikke tillatt på strekningen f.o.m. Østfold t.o.m. Troms. I Finnmark er fiske med krokgarn tillatt f.o.m. 1. juni t.o.m. 15. juli, ukentlig fra mandag kl 18.00 til fredag kl 18.00.

Utenfor den ordinære fiskesesongen er det på strekningen f.o.m. Østfold t.o.m. Troms åpnet for et utvidet fiske etter rømt oppdrettsfisk. De redskaper som tillates til dette fisket er de samme som i den ordinære fiskesesongen, men tillatte fisketider varierer mellom de ulike fylkene. Det gjelder ikke utkastingsplikt for villfisk som fanges under fiske etter rømt oppdrettsfisk i denne perioden.

Førstehåndsomsetning - Råfiskloven

Ifølge § 2 i lov av 14. desember 1951 om omsetning av råfisk kan Kongen gi salgslagene enerett til tilvirkning, omsetning og utførsel på første hånd. Seks salgslag har slik enerett per i dag.

Som fritidsfisker er det anledning til å omsette fangst, men slik omsetning skal skje gjennom fiskesalgslagene. Unntak fra denne bestemmelsen er omsetning av laks, ørret og sjørøye, samt omsetningen av krabbe i området fra svenskegrensa til og med Vest Agder.

Dersom fiskerimyndighetene har fastsatt fiskestopp for yrkesfiske med tilsvarende redskap kan fritidsfiskere ikke fiske for omsetning. Dette betyr at fritidsfiskere må begrense sitt fiske til egen husholdnings behov.

Fra 1. mai 2004 ble det innført en øvre grense for tillatt omsetning av torsk for ikke manntallsførte fiskere. Denne grensen er satt til 3.000 kg rund fisk.

Vedlegg 2: Fiskeressursene langs kysten

Norskekysten innehar et mangfold av fiskearter. Den arten det fiskes mest på av fritidsfiskerne er torsk, anslagsvis 50-60 % av fangstene i nord, og noe mindre i sør hvor det er større artsrikdom. Dette forandrer seg om det fiskes målrettet på spesielle arter, slik sportsfiskere og havfiskere gjør. For fisket etter torsk er det viktig å være oppmerksom på at det er snakk om flere ulike bestander av torsk.

Norskarktisk torsk

Norskarktisk torsk gyter i Lofoten og har oppvekstområde i Barentshavet. Beiteområder er i Barentshavet og den nordlige delen av Norskehavet. Den er kjønnsmoden i en alder av 6-7 år. Det er denne fisken som kalles "skrei" når den er kjønnsmoden. Den påtreffes fra kysten av Møre og Romsdal og nordover. Den kan oppnå en lengde på over 1 meter og veie 40 kg (Havforskningsinstituttet 2001).

Nordsjøtorsk

Nordsjøtorsk gyter spredt i Nordsjøen. Oppvekstområdet er i Tyskebukta og den sørøstlige delen av Nordsjøen. Alder ved kjønnsmodning er 3-5 år. Mens den norsk-arktiske torsk kan bli 40 kg blir Nordsjøtorsken sjelden over 20 kg. Denne arten finner en stort sett langs hele kysten av Sør-Norge.

Kysttorsk

Kysttorsken finner en gjerne fra tang- og tarebeltet ut til de nære kystbankene. Veksten er vanligvis raskere enn hos norskarktisk- og nordsjøtorsk. Den kan kjønnsmodne så tidlig som i 2-3 års alderen. Fisken er utpreget stasjonær og befinner seg i all hovedsak innenfor $\frac{3}{4}$ nautisk mil fra kysten.

Produksjonskapasiteten kan variere fra fjord til fjord.

Studier av vandringsmønster hos kysttorsk viser at denne er stasjonær. Dette betyr at produksjonskapasiteten til slik torsk i stor grad blir bestemt av lokal matproduksjon og tilførselen av mat fra andre regioner. I fjorder i Sør-Norge har det vist seg at de årlige variasjonene i havstrømmene som transporterer dyreplankton regulerer produksjonen av fisk. I Nord-Norge er det den lokale produksjonen av krill og vandringsene til arter torsken beiter på

(lodde og sild) som regulerer produktiviteten til torskebestanden. (Svåsand et al. 2000). Det er sammenfallet av gunstige / ugunstige omstendigheter; dvs. mattilgang, temperatur, predatorpress med mer, som er bestemmende for den årlige reproduksjonen av en bestand.

Biomasse av torsk vil variere fra fjord til fjord.

Biomassen av torsk i Sørfjord i Troms målt i tonn/ kvadrat kilometer ble estimert til å være fire ganger så stor som i Masfjorden i Hordaland (Svåsand et al. 2000).

Ulike levekår for torsk i nord og sør

Artsmangfoldet og den relative tettheten av konkurrenter endrer seg fra sør til nord. I sørlige områder beiter torsk, sei, hviting, lyr og sypike på de samme byttedyrene de første leveårene. Spesielt i Vest-Norge utgjør kutling hovedføden for disse artene. Tettheten av hviting, sypike, lyr og kutling avtar nordover langs kysten, og disse artene er svært sjelden nord for Vestfjorden. I fjordene nord for vestfjorden beiter små og medium stor torsk, sei, sild og lodde hovedsakelig på krill som er en vesentlig matkilde i dette området (Svåsand et al. 2000, etter Kanapathippillai et al. 1994). På bløtbunn utenfor kysten i sør og nord, og i noen fjorder i nord, beiter torsk også på bunnorganismer (snegler, børstemark, med mer) som er vanlig i dietten til hyse. Småtorsk ser ut til å konkurrere med flere andre torskearter i sør (sei, sypike, lyr, hviting og hyse), mens det er seien som er hovedkonkurrenten i nord. Dette kan bety at den predatoriske virksomheten og konkurransen mellom artene er sterkere i sør, mens interne arts-spesifikke vekselvirkninger er mer betydningsfulle i nord, der torskebestanden er større og andre torskearter færre. Det vil si at den interne konkurransen innenfor en art er større i nord enn i sør, både når det gjelder konkurransen om mat og ved kannibalisme.

Kannibalisme er en betydelig dødelighetsfaktor for små torsk, spesielt i nord der fiskedødeligheten for ung fisk er lav, og tettheten av stor torsk er høyere enn i sør. (Svåsand et al. 2000). Mens torsken i sør kan beite på en rekke byttedyr, vil den store torsken i nord beite på småtorsk, spesielt i perioder der forekomsten av vanlige byttedyr som sild og lodde er liten. I en alder av 4 år vil en kysttorsk i snitt være over 60 cm, mens mer pelagiske torskestammer vil være 10-15 cm kortere.

Forskjellen i vekstrate for torsk mellom Sør- og Nord-Norge kan tillegges forskjellige oppvekstområder som representerer forskjellige klimatiske regioner. Fjordene i Sør-Norge har et klima med høye temperaturer (12-16 °C) om sommeren og høsten, men lave om vinteren og

våren. I nord er det et subarktisk klima der temperaturene er lave hele året (5-7 °C). Økende temperatur (inntil optimalt temperaturnivå er nådd ved 13 °C) vil øke aktiviteten og det potensielle matkonsumet og den potensielle vekstraten. Det er derfor ikke overraskende at torsk i Sør-Norge vokser raskere enn i Nord-Norge, selv om høy torskbiomasse i nord og mulige tetthetsavhengige effekter også er en årsak til de observerte forskjellene (Svåsand et al. 2000).

Ulikheter mellom indre fjordstrøk og ytre kyststrøk

Vekstraten for fisk varierer langs kysten, og mellom indre fjordstrøk og ytre kyststrøk. Fisk i ytre områder drar fordel av matproduksjon fra et mye større område enn fisk som holder til i indre fjordområder. Dette skyldes at den horisontale transporten av dyreplankton i vannmassene, som er mat for småtorsk og kutling, som på sin side er mat for større fisk, er mye mer utpreget i ytre enn i indre områder. Selv om mattilgangen er større i ytre områder, er også antall predatorer større. Slik at sjansene for en fiskeyngel til å vokse og bli stor er vel så god i indre strøk som i ytre.

Fiskebestandenes bæreevne

Den biologiske bæreevnen til en gitt fiskepopulasjon kan defineres som det biomassenivået som kan holdes oppe av de tilgjengelige matressursene i fravær av fiske. En fiskebestand kan underutnytte bæreevnen av flere grunner. Hvis produksjonen av nye rekrutter er variabel og for lav til fullt å utnytte bæreevnen til større individer, kan bestanden ha en flaskehals i rekrutteringen og dermed sjelden nå bæreevnen i sitt miljø. Et eksempel på dette er lodda i Barentshavet der rekrutteringen er svært lav i år der en opplever predasjon på larver fra sterke årsklasser av sild. Hvis en bestand med en biomasse nær sin bæreevne blir utnyttet (fisket på), vil antall individer og biomassen minske i starten. Deretter vil bestanden i teorien svare med å øke den individuelle vekstraten og antall rekrutter produsert per hunnfisk, og etter hvert vil biomassen stabiliseres hvis fiskedødeligheten ikke er for høy (Svåsand et al. 2000 etter Roff 1992). For mange fiskebestander er nivået der en finner maksimal vekstrate i biomasse omtrent det halve av den biologiske bæreevnen til bestanden (Svåsand et al. 2000 etter Pitcher and Hart 1982).

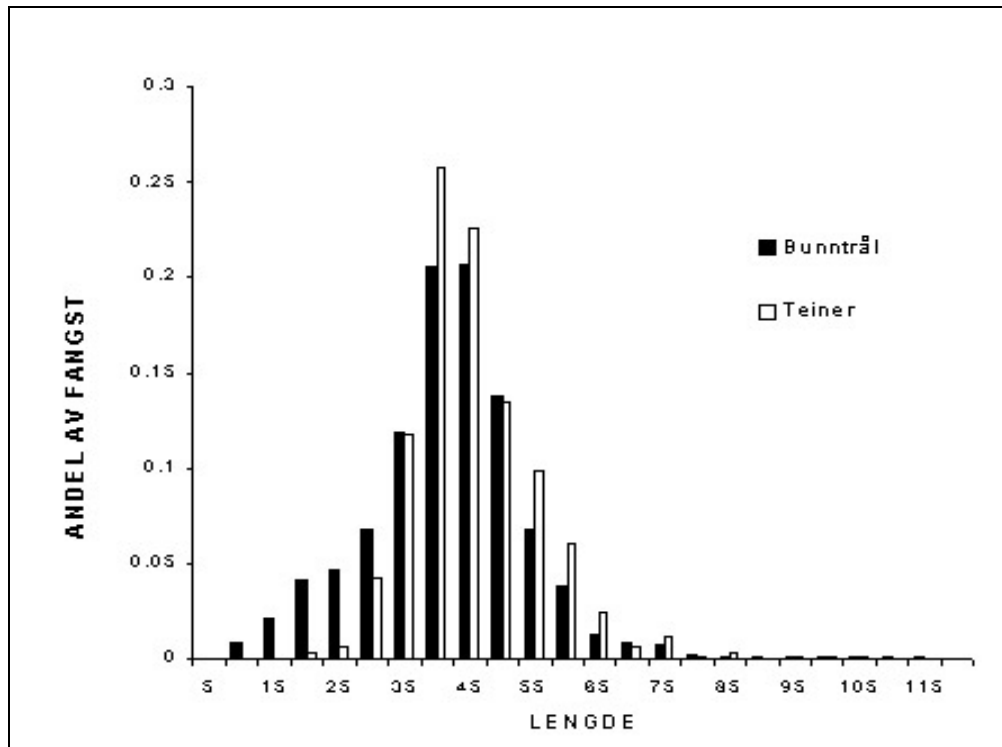
Biologisk grense for fiskeuttak

Den totale dødeligheten i en bestand er sammensatt av naturlig dødelighet og fiskedødelighet (ved fangst). Et forsvarlig fangstuttak estimeres til å ligge rundt 25% av biomassen. En annen

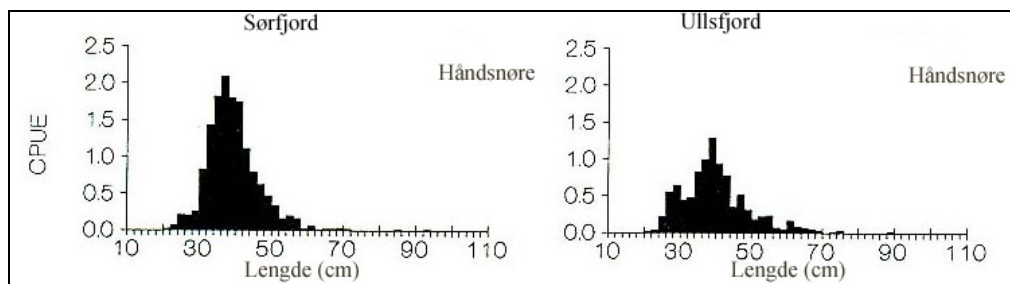
metode er å beregne uttaket av fisk per arealenhet. Målinger viser at et forsvarlig uttak i gjennomsnitt ligger rundt 500 kg per kvadrat kilometer.

Fiskestørrelse i fjorder

For å få et bilde av den reelle størrelsessammensetning av torsk i fjordstrøk refereres det her til fangstforsøk med teiner, trål og håndredskap gjort i Ullsfjord/Sørfjord i Troms og Varangerfjorden i Finnmark. Ut fra det en vet om forskjellene i størrelsessammensetning mellom sør og nord er det liten grunn til å anta at fjordtorsk vil ha et generelt størrelsesavvik mellom sør og nord.

Figur V- 1: Størrelsessammensetning av torsk tatt på trål og teine i Ullsfjord/Sørfjord i Troms ved tre ulike tider på året (Pedersen 2000).

Figur V- 2: Fangstsammensetning av torsk tatt med håndsnoere i hhv. Sørfjord og Ullsfjord i Troms (Nøstvik og Pedersen 1999).

Disse figurene gir et bilde av størrelsessammensetningen av torsk i fjorder i Nord-Norge. Andelen stor fisk vil nok variere fra fjordsystem til fjordsystem, men den gjennomsnittsstørrelsen som her fremkommer vil mest sannsynlig ikke ligge langt fra det som er tilfellet i de fleste områder. Tall fra teineforsøk i Varangerfjorden i Finnmark er tatt med som referanse.

Tabell V-1: Gjennomsnittslengde, standardavvik og antall torsk tatt i Ullsfjord/Sørfjord med tre forskjellige redskapstyper og ved ulike tidspunkt i 1998.

Redskap	Gjennomsnittslengde (cm)	Standardavvik (cm)	Antall
Bunnetrål	40	12,6	3449
Teine	43,8	10,1	628
Håndsnoere	39,1	9,7	1771

Tabell V-2: Gjennomsnittslengde, standardavvik og antall torsk tatt på Varangerfjorden i oktober 1998.

Redskap	Gjennomsnittslengde (cm)	Standardavvik (cm)	Antall
Teine	44,6	8,6	342

I de ytre kyststrøk vil gjennomsnittsstørrelsen variere mye mer. Dette fordi fisken til dels er mindre stasjonær og vandrer mer, og til dels fordi torsk av ulik størrelse ofte beiter på ulikt føde og oppholder seg dermed på ulike lokaliteter. I fjorder vil fisk av ulik størrelse ofte oppholde seg i samme området. Generelt kan en si at små fisk som regel vil være på grunnere vann og nærmere land enn større individer.

Bestemmelser om minstemål.

De siste endringer i bestemmelsene om minstemål kom i form av forskrift (J-182-98) fra Fiskeridirektøren. Denne forskriften er hjemlet i Saltvannsfiskeloven og Lov om Norges økonomiske sone. I et forenklet utdrag fra denne forskriften heter det:

Minstemål § 21.

Det er forbudt å fiske fisk mindre enn:

1. Kveite	60cm
2. Torsk	
a) Nord for 64° N	47 cm
b) sør for ovennevnte område	30 cm
3. Hyse (kolje)	
a) Nord for 64° N	44 cm
b) sør for ovennevnte område	27 cm
4. Lysing	30 cm
5. Gullflyndre (rødspette)	
a) i området beskrevet i § 2, nr. 1 og 2	29 cm
b) i Skagerrak beskrevet i § 2, nr. 3	27 cm
6. Mareflyndre (hundetunge)	28 cm
7. Sandflyndre	23 cm
8. Lomre (bergflyndre)	25 cm
9. Tunge	24 cm
10. Piggvar	30 cm
11. Slettvar	30 cm
12. Glassvar	25 cm
13. Hvitting	23 cm
14. Skrubbe	20 cm
15. a) Gulål	40 cm
b) Blankål	37 cm
16. Sei	
a) nord for 62° N	45 cm
b) sør for 62° N og vest for en rett linje gjennom
Lindesnes fyr og Hanstholmen fyr	32 cm

<i>c) i Skagerrak beskrevet i § 2 nr. 3</i>	<i>30 cm</i>
<i>17. Pigghå</i>	<i>70 cm</i>
<i>18. Makrell</i>	<i>30 cm</i>
<i>19. Sild fisket i Skagerrak</i>	<i>18 cm</i>
<i>20. Nordsjøsil</i>	<i>20 cm</i>
<i>21. Norsk vårgytende sild</i>	<i>25 cm</i>
<i>22. Trondheimsfjordsild</i>	<i>23 cm</i>
<i>23. Lodde a)</i>	<i>11 cm</i>
<i>b) I fiskerisonen ved Jan Mayen</i>	<i>12 cm</i>

Måling av fisk § 22.

Fiskens lengde skal måles fra snutespissen til enden av sporens ytterste stråler.

Unntak fra minstemålbestemmelsene § 23 (første ledd).

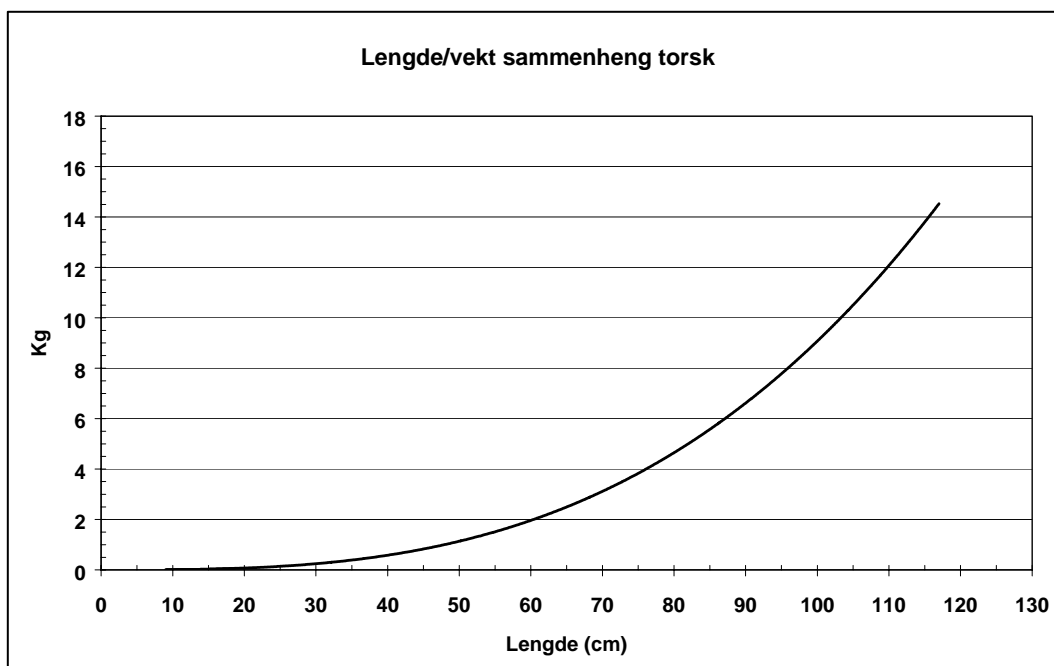
Minstemål fastsatt i § 21 nr. 1 - 22 gjelder ikke fisk til bruk i egen husholdning.

Lov om saltvannsfiske som er hjemmel for unntaket fra bestemmelsene om minstemål, gjelder for norske borgere, og for den som fisker med norsk fartøy. Unntaksbestemmelsen vil derved også gjelde for utlendinger som fisker med håndredskap fra norsk båt, så lenge de fisker for egen husholdning.

Etter en fiskekonkurranse i Oslofjorden skriver referenten (hvor minstemål for torsk i yrkesfisket er 30 cm): «*Det er imidlertid trist å se så mye liten fisk. Og da mener jeg liten! Torsk helt ned i 15-20 cm lengde. Er det på tide å innføre minstemål på alle NFH,s festivaler?*»

Spørsmålet er godt stilt og det er også et spørsmål av relevans for fritidsfisket.

Eksemplet ovenfor belyser også et viktig poeng ved hele denne undersøkelsen. Det er ikke fangstmengden i seg selv som er problemet. Problemet er innsatsmengden/relativt til de lokale ressursene.

Figur V-3: Lengde/vekt sammenheng for torsk (Pedersen 2000).

Kunnskap om lokalt fiske og lokale ressurser.

Kunnskapen om fiskeressurser, oppvekstplasser og fangstforhold i nære kyststrøk og fjordområder har vært del av kystbefolkningens kompetanse. Denne erfaringsbaserte kompetanse har dannet grunnlag for tilpasning av bosetning, og for tilpasning av fiskemønster, for eksempel at det fiskes på en ressurs om våren inne i fjorden, på yttersida om sommeren osv.

Denne kunnskapen er i liten grad dokumentert og tilgjengelig i systemisert form. Den vitenskapelig dokumenterte kunnskap om ressurser i de nære kyststrøk er av relativt generell karakter, som det framgår av diskusjonen ovenfor. Når vi nå med fisketurismen har fått en situasjon med høyt fisketrykk av kontinuerlig karakter av en stedbundet fangstkapasitet, så oppstår behovet for forvaltning av ressursene (en forvaltning som lokalbefolkningen tidligere praktiserte via beskatningsmønsteret). Den vitenskapelig dokumenterte kunnskap om de lokale ressurser er imidlertid ikke til stede, og vi mangler derfor et viktig grunnlag for forvaltning.

Den artsbevisste fisker.

Mange sportsfiskere reiser for å fiske etter bestemte arter og ofte er det utfordringen i å kunne få en torsk omkring 20 kg, eller en sei på 15 kg som er tiltrekkende. Muligheten for en

storkveite er også noe som mange reklamerer med, og som mange fiskere setter seg som mål å kunne få med i sin ”samling”. Steinbit er en art som svært mange jakter på, og det samme gjelder lange. Blant de arter som omtales som spesielt interessante inngår blåkveite, uer og også rødspette. Disse fiskerne har godt kjennskap til arten, og de har utstyr til å få hva de er ute etter.

Også de målrettede fisker på flere arter.

Fiskere som reiser for å fiske en bestemt art, vil også fiske på andre arter. For eksempel er det fiskere som beskriver hvordan de under en ukes opphold, hvor hovedmålet var å fiske lange, kun hadde vær til dette i to dager slik at de måtte fiske i skjermet farvann og blant annet fisket et hundretalls flyndrefisk i løpet av en dag. Andre fiskere beskriver hvordan de skifter fra art til art, om utbyttet ikke er som forventet på de arter de prioriterer høyest. At det noteres rekorder for alle arter bidrar også til at det fiskes på flere arter. Det kan for en sportsfisker være vel så ærerikt å få en brosme på 1,2 kg som en sei på 12 kg.

Det fiskes på alle arter.

Gjennom en sesong vil det bli fisket på de fleste arter som er tilgjengelig langs kysten. For eksempel viser oversikten fra Frøya havfiskesenter for sesongen 2000 at det ble fisket 31 ulike arter.

Under en fiskefestival i Drøbak deltok en gruppe svenske fiskere som satte opp statistikk over artene som de selv fisket. De 12 fiskerne fikk i alt 125 fisk fordelt med 4 – 16 på hver. Nær halvparten av fisken (56) var hyse, og deretter fulgte hvitting (38) og vassild (18). Overraskende nok var det kun 6 torsk.

Vedlegg 3. Spørreundersøkelser MMI

Markeds og Mediainstituttet – Fritidsfiske i sjøen (04/11/03-07/11/03)

Antall intervju: 1000

Chi2 nivå (W): 5 %

Spørsmål:

1. Omtrent hvor mange ganger har du fisket i sjøen i 2003?

Svaralternativer: 0, 1-2, 3-5, 6-9, 10-19, 20-39, over 40

2. Når du fisker i sjøen fisker du da fra båt eller fra land, eller begge deler?

Svaralternativer: båt, land, begge deler

3. Hvilke redskaper bruker du vanligvis?:

Svaralternativer: Stang, håndsnøre, garn, line, teine/ruse, juksemaskin, annet

4. Hvor mye vil du anslå du fisker i gjennomsnitt på en tur?

Svaralternativer: 0-5 kg, 5-10 kg, 10-20 kg, 20-30 kg, over 30 kg

5. Hvilken fiskeart har du fisket mest av? Nevn de tre største

Svaralternativer: Brosme, hyse, krabbe, lange, lyr, makrell, reker, rødspette, sei, sild, skjell div, steinbit, torsk, uer, ål, annet, vet ikke.

6. Hva er din høyeste avsluttede utdanning?

Svaralternativer: Folkeskolenivå, ungdomsskole/realskole, videregående skole/gymnas, universitet/høyskolenivå.

7. Alder?

Svaralternativer: 15-24 år, 25-39 år, 40-59 år, 60 år eller mer.

8. Kjønn?

Svaralternativer: mann, kvinne

9. Husstandsinntekt?

Svaralternativer: Under 300.000, 300-499.000, over 500.000, ubesvart.

10. Bostedskommune?

Markeds og Mediainstituttet – Havfiske (16/12/03-18/12/03)

Antall intervju: 1001

Chi2 nivå (W): 5 %

Spørsmål:

1. Har du fisket i sjøen (havet) i 2003?

Svaralternativer: Ja, nei, vet ikke/husker ikke.

2. Fikk du fisk?

Svaralternativer: Ja, nei, vet ikke/husker ikke.

3. Omtrent hvor mange kilo fisk fikk du i 2003?

Svaralternativer: åpent

4. Hva er din høyeste avsluttede utdanning?

Svaralternativer: Folkeskolenivå, ungdomsskole/realskole, videregående skole/gymnas, universitet/høyskolenivå.

5. Alder?

Svaralternativer: 15-24 år, 25-39 år, 40-59 år, 60 år eller mer.

6. Kjønn?

Svaralternativer: mann, kvinne

7. Husstandsinntekt?

Svaralternativer: Under 300.000, 300-499.000, over 500.000, ubesvart.

8. Bostedskommune?